

Kristaus Prisikėlimas - mūsų Viltis!

Prisikėlimo šventė

Velykos krikščioniškoje šalyje yra švenčiamos iškilmingai kaip didelė džiaugsmo šventė. Tai pergalės šventė. Gėris nugalėjo pikta per kančią ir pasiaukojimą. Kaip pavasaris negailingai sulaužo žiemos ledus ir prikelia gamta naujam gyvenimui, taip lygiai kilnus dieviškas pasiaukojimas sutarimo pikto užmačias ir laimi ne jėga ir brutalumu, bet atsidavimu Aukščiausiojo valiai ir savęs išsižadėjimu. Visais amžiais paskiro individo pasiaukojimas didesnis ar mažesnis žmonių grupės labui buvo ir tebėra aukštai vertinamas ir pageriamas, bet tokio dydžio pasiaukojimas, kokį yra padaręs Kristus visos žmonijos labui, mūsų žemėje nebuvo žinomas nei ligi Kristaus nei po Jo. Tai aukščiausio laipsnio savęs išsižadėjimas, kad atpirtų kitų kaltes, net ir tu, kurie jį patį iš niekino, išdavė ir nukankino. Gi trečiojo dienos prisikėlimu iš mirusių Jis patvirtino savo ankščiau pasakytus šventos tiesos žodžius ir kartu parodė savo kankintojams, kokie jie buvo menki.

Krikščioniškame pasaulyje įėjus į religinę tradiciją Kristaus kančios, Jo mirties ir prisikėlimo minėjimas skatuoja į amžinąją gyvatę, į tęstinumą, o taip pat ir į paskiro žmogaus bei visos tautos nelaimės, kančias, po jų — laimėjimą ir atgimimą. Šiuo metu lietuvių tauta yra lygio analogiškoj Kristaus padėtyje. Mūsų kelias yra lygiai tas pats Kristaus Kančios kelias, ta pati Golgota. Jei nekaltiausias Kristus buvo išduotas, kankinamas ir nukryžiuotas, tai mūsų tauta lygiai taip pat niekuo nedėta ka tik praūstus pasaulinio karo viesulo buvo paglemžta, eilę metų varginama, išduota, blaiviausiai apmėmta ir pagaliau išblaškyta. Dabarinė lietuvių tautos padėtis galima drąsiai prilyginti jos nukryžiuotumui. Bet kadangi kiekviena tauta yra amžių padarinys, turi savyje nepabaigiamą tęstinumą, privalome šventai tikėti, kad viena kartą tikrai ateis toji diena, kada mūsų tauta, išėjusi savo atkylanės ir nugalėjusi tą pikta, kuris yra ją nukryžiuavęs, prisikels naujam laisvam gyvenimui. O mes, tose atkylanėse dar tebesančios tautos vaikai, turime būti itin budrūs, kad to didžiojo šventės, toje prisikėlimo dienos, iš mūsų žirdžių veržtųsi vieningas ir tyras Ateityje. Tad laukdami savosios Tautos prisikėlimo, privalome pirma, akivaizdoje šios Didiosios Kristaus Prisikėlimo šventės, patys save susirasti, prisikelti iš tos kasdienės rutinos ir pakilia dvasia visi telktis į vienintelį ir tą patį tikslą, persunkinti vienu ir tuo pačiu troškimu — kuo greičiau pajusti savosios išvargusios žemės kvėpavimą.

Kiek atitrūkę nuo savosios tautos rūpesčių ir apžvelgę platesnin akiratin pastebime, kad dar kol kas viso šio žemės rutulio tautos tebeklajoją tamybėse ir vis dar negali išsivaduoti iš pikto replių, visa žmonija dar tebeieško kelių į naują prisikėlimą. Reikia manyti, kad mūsų troškimas sutampa su visuotiniu: Tebūnie šį Kristaus Prisikėlimo šventę paskutinią, kuri parodytų pasauliui teisingą kelią ir atneštų atgimimą. Tik pasibaigus pasaulinei klajonei po atkylanės, priartės ir laukiamasis mūsų tautos prisikėlimas.

Sporto šventės globėjas C. C. Malsie, UNRRA Team 308 Direktorius, lietuvių tarpė

Nuotarkos prieš keturių konferenciją

Iš Vašingtono Associated Press praneša, kad JAV valstybės ir D. Britanija rengiasi galimoms ir sprendžiamoms susidūrimams su Sovietų Sąjunga dėl jos ekspansijos ir įtakos vakaruose. Pasirūpinti oficialiais šaltiniais nurodoma ir gyvybišką veiksmą, kuris pasaulinėje politikos organizacijoje turės lemiančios reikšmės generacijoms. Tokios mintys reikiamos prieš susirenkant keturių konferencijai Paryžiuje.

Per šią konferenciją iškilsia du svarbūs klausimai — Viduržemio kontrolė ir strateginė Vokietijos teritorija.

Tikimasi, kad JAV valstybių užsienio reikalų ministeris James F. Byrnes pirmiausia išnagrinės Anglų-Amerikos-Rusijos vienybės reikalą dar prieš Paryžiaus konferenciją. Esą geriau sutikti nepasiekimą, negu Rusijos reikalams nusileisti. Pagal Byrnes nuostatymą, esą bus galima didžiulios galybės Europos tautos reikalais kalbėtis tik tuo atveju, jei Rusija atsisakys nuo kai kurių koncesijų.

Rusija, kaip žinome, dar nėra atsisakiusi nuo pretenzijų į Tripolitanią, kaip raktą į Šiaurinę Afriką. Rusija nori būti Tripolitanijos patikėtinu, ir tai esą kaip ir sąlyga Italijos taikos sutarties.

Toliau Rusija priešinosi Dodekaneso salų demilitarizavimui net ir tuo atveju, jei jos atitektų Graikijai. Esama gaudų, nurodo laikraščiai, kad Rusija tikisi gauti bazes Dodekaneso salose.

JAV valstybės, manoma, Viduržemio klausimu paremsiančios Angliją. Kaip matome, iš JAV valstybių nelaukiama optimizmo. Pessimistinės nuotarkos dėl beartėjančios keturių konferencijos jaučiamos Anglų spaudoje. Nebūdamas per daug pessimistas Anglų spauda tačiau pažymi, kad užsienio reikalų ministerių pav. ne ką teneuikė po Londono

no konferencijos, kuri buvo 1945 m. pabaigoje. Vadinasi, tada prieitas mirties taškas tebėra ir dabar.

Anglų spauda nurodo, kad jeigu keturių konferencija nepasiektų, reikėtų susieiti trims dieniems ir mėginti surasti išeitį. Jei ir po to nebūsių pasiekta susitarimo, tada negalėsių būti jau jokio bendradarbiavimo.

Irano — Rusijos klausimas

Dar ir dabar negalima galutinai pranešti apie Irano — Rusijos ginčo sprendimą. Buvo laukta, kad šis klausimas visai paaiškės, bet Sovietų atstovo pareikalavimas, kad Irano klausimas būtų ištirtas iš Saugumo Tarybos darbotvarkės, inėse tam tikro netikėtumo. Saugumo Taryba buvo ypačiai nusteibinta Irano vyriausybės atsisvertimu, kada ji pranešė savo atstovui H. Alvi, kad jis tuojau atšauktų skundą prieš Sovietų Sąjungą. Kiek prisimename, prieš kelias dienas tas pats atstovas prašė Saugumo Tarybą Irano-Rusijos ginčo sprendimą palikti iki gegužės 6 d., kada rusai atitrauks savo kariuomenę.

Ši Irano vyriausybės įstaiga pasikeitima kiek paaiškina vyriausybės pareigūnas. Princes Mošafas Firouz, oficialus vyriausybės kalbėtojas, pareiškė, kad naujo politinio kuro šia buvo imtasi jo po to, kai Rusijos ambasadorius E. V. Sadzikovas kategoriškai pakartojo pirmininkui Qavam Sultane, kad rusų kariuomenės evakuacija iš Irano bus užbaigta iki gegužės 6 d. Pasak Firouz, esančios susidariusios tokios aplinkybės, kurios neleidžiančios ilgai palikti skundą Saugumo Taryboje.

Anglų spaudos žiniomis, Irane esama dešiniojo sparno žmonių suėmimų. Visiškai Irano-Rusijos ginčo sprendimas, su prantama, galės paaiškėti tik po gegužės 6 d.

Kazys Bradūnas

Vilniaus varpai

Mes tikėjom — mus, Dieve, vedi —
Mūs gyvenimas ten ir kapai.
Ir dabar visada man širdy
Skamba Vilniaus varpai.

Atsišaukia aidais Nemune
Iš toliausių tėvynės kampų,
Ir kur eisiu, vis lydi mane
Balsas Vilniaus varpu.

Ir mane, ir tave, ir visus,
Kai rytų krašto vėjas papūs,
Vis budina, kelia varpai.

Ir mes tikim — mus, Dieve, vedi —
Ir trijų milijonų širdy
Skamba Vilniaus varpai.

(Iš eilėraščių rinkinio
„Svetimoji duona“)

JAV svetimšalių legijonas

Vašingtonas, balandžio 16 d. UP praneša, kad atstovas Francis Case (R.—S.D.) inėse įstatymo projektą, pagal kurį būtų sudarytas JA Valstybių svetimšalių legijonas iš 500.000 karių, kurie pakeistų Amerikos okupacinę kariuomenę Vokietijoje ir Japonijoje. Šiuo būdu išsispresėtų JAV karinių pajėgų problema.

Legijono nariais būtų priimami „benamiai ir alkanieji“ užjūryje ir Amerikos kariuomenėje jie tarnautų mažiausia penkeris metus. Jų tarnyba būtų apmokama pagal amerikiečių normas. Ją baigusieji galėtų gauti JAV pilietybę.

Velykų švenčių proga sveikiname savo bičiulius, bendradarbius ir skaitytojus.

„Mūsų Kelio“ Kolektyvas

Nuotrauka apatėje žiūrėti iš kairės: 1) Asst. Welfare Officer Mrs. M. Gajdzinską, 2) Miss E. Moret, 3) Miss G. M. Patry, 4) Direkt. C. C. Malsie, 5) Dilingeno Mil. Gov. atst. — komendantas 1as Leut. Herzfeld, 6) Administrative Officer Mr. H. S. Lavington ir kiti svečiai.

Sporto šventės Dilingeno žaidynių metu. Nuotrauka kairėje, žiūrėti iš dešinės: 1) Direkt. C. C. Malsie, 2) Chief Welfare Officer Miss G. M. Patry, 3) J. Bružas, 4) apyl. Komiteto pirm. V. Dunčia, 5) E. Kutorgaitė, 6) Asst. Welfare Officer Miss E. Moret ir 7) Unros gydytojas.

Lietuvių gyvenimas

Mes mokomės meno

Pas Hanou stovyklos menininkus pabūvojus

Graži šeštadienio popietė. Stovyklos akistės verda gyvenimas: žaidžia linksmaučiai trenirini vaikai; augesniūnė mėtė kreplėnį svedinį — treniruojasi būsimieji kreplėninkai. Gimnazistai kalba pamokų. Dirbtuvės skamba priekalbi. Nepriūtų šoferiai vingiuoja nejudusiais važiuojamaisiais mašinomis — ruošiasi įsigyti pastoria specialybę.

Štai stovyklos kampe bombų sulandytas namas. Jame niekas nebegyvena. Ir štai tarp griuvėsių iškiras meno kolektyvas. Stebui. Čia jaunų ir senesnių, vyrų ir mergaičių būrelis. Tai mūsų vaidybos meno mėgėjų mokykla. Jie negavo puikių patalpų, todėl savo rankomis „išsiūso“ studijų salę.

Neuilstas būrelis vadovas p. Kesiusas gražiai typosi.

— Ka veikiate šioje landynėje? — paklausia.

— Mes mokomės meno... — švelniai šypsodamasis atsakė p. Kesiusas.

Čia pat p. vadovas papasakojo apie šiu entuziastų tikslus.

— Šunkio buvo pirmosios dienos dramos vaidybos būreliai. Neturėjome nei aktorių nei režisierių. Tačiau nusimėnėme. Atsirado vienas kitas šios srities mėgėjas, prie jų prisidėjo daugiau ir pradžiūlėme repetuoti K. Binkio „Atžalyną“. Vėliau palengvino šį darbą Kaučo dramos aktorius Valiukas. To pasekoje su šiuo veikalu jau pasirodė. Mūsų stovykloje keli spektakliai, o aplinkianėse Wiurzburg, Fulda, Muna-Munster. Savo tautiečiams padarėme kad ir kuklius savo darbo vaisius. Gastrolės sekėsi gerai. Visuomenė parodė mums didelį dėkingumą, o man iš to tik sėmėsi drąsą dirbti toliau.

Dabar mes turime režisierių dramos aktorį Skėmą, kuris mums ruošia tolimesnį ateitį. Jau nebesipastatysime vien repeticiomis. Mes mokomės ir vaidybos meno teorinių dalykų. Kiek sąlygos leis, mes norime sudaryti tvirtą dramos kolektyvą, įsigyti teorinių žinių vaidyboje ir tuo galėsime bent iš dalies papildyti išblyskytas mūsų dramos pajėgas. Šalia to mes ruošime naują platesnį repertuarą, kurį parodysime savo tautiečiams išieivijoje.

Gi grįžę į Nepriklausomą Lietuvą, turėsime šioje srityje didesnius aktorių rezervus ir galėsime prisidėti prie scenos meno žaidimų užgaidymo — baigę pasakojimą vadovas.

Vaidybos studijoje prasidėjo darbas. Visų veidai surimė, jie ėmė gilintis į vaidybos meno dalykus.

Paiknęję geriausios skėmės, atsiveikinau su jaunais dviakalničiais dramos studijų klausytojais.

Jau gražesnėje salėje tuo patiu metu vyksa dainų repetitijos. Užsuku. Čia dirba Br. Jonušo chorai.

Vienas po kito suskamba atskiri balsai. Tai vyrų ansamblis — choras. Gražus susiklausymas, našus darbas. Po valandėlės į vyrų sutartinę švelniai įsijungia ir moterys. Greit visa susilieja į harmoningą vieneta — mišrų chorą ir repetuojamą dainų garsas veržiasi į pavasarį dviakalničią aplinką.

Dainos meno kolektyvas papildytas naujomis pajėgomis. Repertuare gražios dainos ir vertingi kūriniai. Jie dirba daug ir nenulstamai ir, reikia manyti, kad Br. Jonušo vedamas

kolektyvas netolimoje ateityje pasirodys, kaip vertingas dainos meno vienetas.

Buvę Vilniaus ir Kauno Meno Akademijos studentai taip pat sukrito. Dail. Jazerskas, Kaminskas ir kiti ėmėsi iniciatyvą suorganizuoti meno studijas, kur galės pagilinti ir naujai išmokyti dailės meno. Ši sekcija žada savo darbui ir patyrimams prisidėti prie stovyklos organizacinio gyvenimo.

Kai vakare stovykla gaubė tamsa, mūsų meninės pajėgos skirstėsi iš po dienos darbų.

Atrodo, kad artėjas pavasaris pakeis mūsų stovyklos veidą. Kai ateis valanda, susijungs dramos, dainos, tautinių šokių ir meno kolektyvai ir iš po žiemos išvargusių tautiečių suteiks gražių ir vertingų dvasinių gėrybių.

Mūsų stovyklos menininkai pasuko teisingu keliu ir savo ryžtingumu ir darbu mokės pasirodyti ne tik sąjau, bet ir kitauteičių tapyrė. Linkėtina, kad kiekvienoje didesnėje stovykloje meno kibirkštės rusenų ir sutartinai bylotų visam pasauliui, kad ir pilkos stovyklose mūsų tauta yra gyva.

Jurgis Janušaitis

LIETUVIŲ RYŠIŲ PAREIGONAI ANGLŲ ZONOJE

Liubeko lietuvių „Laisvės Varpas“ (Nr. 5, 1946. III. 19) praneša, kad Britų Karinė Valdičia sudaro naują organizaciją, kuri apims visą Pabaltijo tautinių komitetų bei Raudonųjų Kryžių veiklą. Naujoji organizacija vadinsis — „Pabaltijo Tautų Labdaros ir Darbo Organizacija“ (Baltic Welfare and Employment Organisation). Visi komitetai privalo kreiptis į atitinkamus britų karinės valdžios organus, kur patirs, kuriuo būdu galės įsijungti į naują organizaciją.

Be to, numatoma įvesti ryšių pareigūnus. Iš kiekvienos Pabaltijo tautos bus paskirti:

- 1) po du ryšių pareigūnus prie Kontrolinės Komisijos anglų zonoje,
- 2) po vieną ryšių pareigūną prie korpusų štabų ir
- 3) po vieną ryšių pareigūną prie kiekvieno (R) Mil. Gov. Det.

Prie UNRRos skyrių (Team) būsiančios sudarytos specialios Pabaltijo tautų komisijos: labdaros ir šalpos, registracijos ir apgyvendinimo, aprūpinimo, sveikatos ir sanitarijos, viešojo saugumo, teisės, švietimo ir darbo k-jos. Minimos komisijos turės talkininkauti ryšių pareigūnams jų darbe.

Šis posūkis lietuvių tremtinių gyvenime anglų zonoje yra džiugus ir sveikintinas. Jei šiol lietuvių reprezentavę komitetai britų karinės valdžios nebuvo teisiškai pripažinti, nors jų veikimas buvo mieliai toleruojamas. O dabar, naujai persivardius, lietuvių bus atstovaujami politiniais ryšio pareigūnais, kaip kad prancūzai, belgai, lenkai ar kitų tautų tremtiniai.

Ger. Juškėnas

VOKIEČIAI APIE A. VALEISAITĖS KONCERTĄ

Apie senesnią Reutlingene (prancūzų zona) įvykusį Aldonos Valeisaitės išraiškos šokio meno vakarą laikraštis „Schwäbisches Tagblatt“ (Reutlingene laida) kovo 20 dienos Nr. išdėjo šio žurnalo turinio savo meno bendradarbio recenziją:

judėjimas kariuomenės ir kalinių. Pačioj Vokietijoje, senų kalinių teigimu ir patvirtintom žiniomis iš naujai atėjusių, kalėjimuose ir stovyklose sėdi nemažiau, kaip 6 milijonai sumtių.

Mūsų vagonė pilna paaugusių vaikų, moterų. Ir jie keliauja, kaip ir mes, nežinia nei kur, kokias sąlygas nei kuriam laikui. Jie taip pat pakliuvo į nesamą srovę baimingom akim daili pas, kad ta srovė jų nepažudytų.

Pavakariais mūsų traukinius sustojo Poznanės stotyje. Gausybė stoviniuojančių sargybinių rodė, kad mus čia iškels. Taip ir buvo. Panašiai, kaip kasdieniose poturiuose, vėl rikavo ir tikrino pagal sąrašus, vėliau vadydai risteile ir būtinai susiglaudusios, išvedė iš stoties aikštės. Aikštėje jau stovėjo smalsuolių minia. Keli šimtai kalinių, daugiausia inteligentiškos išvaizdos, buvo ne kasdienis vaizdas. Policija smalsuolius ėmė vaikyti, o mus po 30 grūtį į policijos mašiną ir vesti į kalėjimą. Bet smalsuoliai nebuvo tikie klusnūs. Komandos viršininkas, stambaus sudėjimo ir žiaurios išvaizdos vyras, pagriebė vieną smalsuolį iš minios, ir be jokio pasiaiksinimo, įmetė į mašiną. Ir drauge su kita kaliniais pristatė į kalėjimą. Ir kai mus visus išrikiavo policijos kalėjimo perties kurykloje, tas naujasis kalinis sudarė daug neaiškumų. Kaip betkrintų į beskačiuotų, vis vienu kaliniu buvo daugiau. Kada išaiškino, čia yra įvyko, užuot paleidus namo, išvedė į atskira celę ir pasakė, kad būsiąs nubaustas priderama bausme. Žmogus pakliuvo be jokios kaltės ir dar nežinia, kada išeis. Aišku, kad tą vakarą nerimo kupina žmona ir vaikai laukė grįžtančio tėvo su duonos kreplių, o tėvas jau sėdėjo už geležinių grotų.

Kalėjimo koridoriuose girdėjosi nuolatinis prižiūrėtojų šauksmas ir plūdimasis. Tai buvo tarsi pamielųjų riksmas. Tuoj ir mes tuos šauksmus ant savo kailio patyrėm. Ir mes tuoj buvom išiekti, išvadinti pakautiniais žodžiais ir

„Negalima užgnėžyti, kad savo šokiuose Aldona Valeisaitė sekė didžiųjų pavyzdžių Izidoros Dancik, kuri yra sėkusi atgavinti lenkų senos graikų choro šoki. Šokėja sėkmingai naudojasi mimikos bei gestų išraiškos priemonėmis. Ypač antroje dalyje savo programos, kuria ji parodė reutlingeniems „Olimpijos“ teatre, šokėja šiomis priemonėmis pasiekė retai patį gražių laimėjimų. Jos „Juodasis ritmas“, kai iš šėlių iškyla žmogaus pavaldas, neabejotinai yra stiprus, išpūdi darą, šokio kūrynis, įrodas drauge puiki judesio technikos apvaldyma. Jau mažiau charakteringi yra pradžioje parodyti šokiai — pav., „Rokoko pasaka“ — reikalauja išsamesnio išstudijavimo. Mussorakio šokių ritmai lietuviams menininkams jau yra giliau pažįsti ir todėl choreografiniu požiūriu tinkamiausiu išnaudoti. Publika menininkų palydėjo didžiulem ovacijom ir priverė duoti eilį bisų. Akompaniatorius Max Brörmann, paskambinęs ir sąvų kompozicijų, pasirodė kaip vikrus ir patyręs palydovas.“

UNTERLENNINGENAS

Pernai spalį pabaigoje įsikūrusi stovykla, šalia kitų naujakuriškų darbų, ėmėsi švietimo bei kultūrinio veiklos.

Suorganizuota pradžios mokykla, vaikų darželis, anglų kalbos kursai, vaikų darželis, chorai, tautinių šokių trupė, skautų bei sportinių klubų organizacijos ir kt. Ypač gerai perspektyvos buvo susidariusios chorui, kai jo vadovė, viena perėmė čia apsigyvenęs muzikas J. Starke. Jis, palyginti, trumpai, bet intensyviai ir rūpestingai dirbdamas, nedidelį chorą paverė malonių dainos kolektyvu, kuris sėkmingai kėlė kartų pasirodė viešai ir kas sekandienis giedojo bažnyčioje. P. J. Starke išsiskyrė iš Dilingeno, nutilo ir gražiai suskambėjęs Unterlennigeno choras. Pradžioje, p. Velickai vadovaujančiam, pasireiškusi kultūrinė veikla sustingo ir kitose šio darbo šakose. Su pavasariu atgijo tik sportininkai.

Organizuojant šią dabar per 200 žmonių gyvenamą stovyklą, ypač daug darbo ir pasivertimo įdėjo jos vadovas, tebesąs šiose pareigose ir dabar. p. Al. Ladyga. a. i. a.

Unterlennigeno lietuviai išlydi Valst. operos chormeisterį muziką J. Starke

HEIDELBERGAS

Cia lietuvių yra apie 150 ir visi gyvena, išskyrus studentus, privačiai, niekieno nešlepiami. Lietuvių studentų visuose čia viešiniuose fakultetuose yra nemažas skaičius. Dalinį išalkymą jiems teikia UNKRA.

Lietuviai nesnaudžia ir čia. Lietuvių Komitetas persiorganizavo į Liet. Tremtinių S-gą, kuriai ir toliau vadovauja inž. B. S. Velika taip pat Lietuvių Raudonasis Kryžius, kurio pirminku yra p. A. K.

Išsteigtas vaikų darželis, kuriame dirba prižiūrėtoja ir buvusi darželio vedėja E. C.

Buvo suroštos bendros lietuviams Kačios, gražiai paminėta Vasario 16 toji. Paskutiniu metu ruošiamasi motinos dienos minėjimui.

M.

Montgomery stovykla

Balandžio 5—7 dienomis iškeliami visa stovykla į naujas patalpas netoli miestelio Zeven, kur norima apgyvendinti apie 10.000 asmenų.

Išsikraustymo išvarkėse suroštas atsiveikimo koncertas, kurio pelnas paskirtas gimnazijos reikalmams. Koncerto programą atliko stovyklos lietuvių chorai, vedamas Mykolas Liuberskis, tautinių šokių grupė ir Vilniaus operos solistė Juzė Augaitytė. Solistai ir chorai planu pritarė V. Dvarionas. Koncerto programa buvo atlikta itin vykusiai; stovyklos gyventojai ilgomis ir audringomis ovacijomis sveikino ir dėkojo savo menininkams už jų darbą šioje stovykloje. Visų gyventojų vardu menininkams ir kt. organizacijoms dėkojo L. B. K. pirminkas B. Ploktys. Jis taip pat padėjo ir gerbiamam karininkui dainų Andersen, kuris lietuvių kultūrinioje veikloje labai daug yra padėjęs. Pažymėtina, kad Mr. Andersen dėl simpatijų lietuviams, šalia savo dainiškų vėlavų, atlaide nešioja ir lietuviškąją. Jis su stovykla vyksta ir naujais patalpoms.

Ryte stovyklos salėje per pamaldas chorai, vedamas M. Liuberskis, giedojo iš viso 20-tą kartą. Per pamaldas solo giedojo ir Juzė Augaitytė, akompanuojant V. Dvarionui.

(7) Balya Gaidžiūnas

Pakeliui į mirtį

Traukiniais vėl veža tolyn

(Tęsinys iš praeito Nr.)

Torno pereinamam policijos lageryje rado me vienai nekaltai prieglaudą. Lageris suskirstytas didelėmis cėlėmis. Blakiai ir kiti parazitai pilna. Ant kiekvienų cėlių durų buvo užrašyti kelieji vardai, ir kur kaliniai vežami. Mums, vėlyviems svečiams, laisvų vietų nebebuvo, ir vietų skirstytojas pyko, kam mus čia atvežė. Pagaliau mus išskirstė po kelis ir įstūmė į įvairias cėles, sumaišydami anksčiau sudarytą tvarką. Atsidūrėme ne ką mandresnės sąlygos, kaip Karaliaučiuje buvom įgyvenę. Bet vis šiaip taip, per peštynes su ankstyvaisiais kaliniais, galėjom išsistiepti ant purvinių grindų ir užsistiepti bent kelioms poilsio valandoms. Ryte paaiškėjo, kad mūsų cėlį gyventojai didelę daugumą lenkai, vienas čekas ir vienas vokiečiai. Jie keliauja iš įvairių vietų ir į įvairias cėles. Minėtas čekas, pasipaskojęs esąs stambus pirklys, iš Hamburgo kelėjimo aplinkiniams keliais į Praga jau vežamas 35 dienos. Kada jis pasiekė Praga, jam neaišku, bet dar 35 dienų greičiausia neuteksia, jei važinės tokiais ratais, kaip iki šiol važinėjo. Kada mus išvėž tolyn, taip pat buvo neaišku, nes eilę kalinių jau pasukė po savaite ir daugiau. Bet mums ir čia laukė. Apie dvyliką valandą, po labai silpnų pietų, lėdę pasimiti daktis ir pasirostę tolimesnei kelienei. Prieš kalėjimo vartus jau stovėjo eilė mašinų. Jos laukė mūsų. Tai įvairių rūšių lengvi sunkvežimiai. Sukrovė mus kaip silkes, beveik vieną ant kito, ir į stotį. O ten vėl į tuos įkrytus vagonus. Bet šį kartą tokių vagonų stovėjo visa eilė. Vadinasi, teisingai augurta, kad dabartinį Vokietiją didžiausias

prigrąžinti iki sušaudymo. Kaip vėliau paaiškėjo, tai buvo savotiškas kalėjimo tonas. Dienose kalėjimuose reikėjo dirbti ir tik virbo, o kitus kalėjimo sutvarkymo reikalus beveik nesikišti, jei kituose kalėjimuose per dienas reikėjo švesti rūdijančius indus ir gaudyti gaudyti kiekvieną pasitaikantį dulkę. O šiam Poznanės kalėjime kiekvienas kalinis turėjo klausytis ir klausytis prižiūrėtojų keiksmų ir grasinimų. Prie tokios tvarkos mes per šešias dienas taip gerai pripratome, kad tie šauksmai mūsų visai nebeįjaujo.

Kita diena mūsų nuvarė į pirtį, o mūsų rūbus suklijo į krosnį nuolatinimui. Pirtyje tikrai gerai išsimaudėme, jei rūbus atgal gavome degintus. Manėm, kad po išsimaudymo ir nuotelinimo mus perkels į geresnes, švaresnes cėles. Bet kur tu, gražinė vėl ir tas padas, kur buvo tiek pat blakiai ir kitų parazitai. Bet tvarka lieka tvarka. Kada kita diena atėjo policijos kalininkas ir paklausė, ar mes neturime kokių ypatingų pageldavimų, vienas papeisė perkelti į cėle be blakiai, tai šis nustebo ir prižiūrėtoja paklausė, ar tikrai čia gali būti blakiai. Kiek šis karininkas pažinojo savo kalėjimą? O gal tik dėl mūsų akių dėjos nustebo. Jam užteko perėti cėles ir peržiūrėti ir kraujo žymėmis išmargintas sienas ir jis būtų sužinojęs be klaidinimo.

Poznanės kalėjimo pereinamojo cėlė išbuvo 6 dienas laukdami, ką su mumis darys. Per tą laiką du kartus iš kalinių patarnautojų pasisekė gauti naują laikraštį. Jame buvo daug mūsų rūpinimų žinių. Aikštiai galėjom nustatyti, kad didžioje Lietuvos dalyje jau buvo užimta bolševikų. Mano žmonos gyvenamoji vieta — Vilkauskis ir jo apylinkės, paskutiniu pranešimu, vėl buvo vokiečių rankose. Tas tik rodė, kad ten jau, tur būt, nėra ne tik jokių pastatų, bet ir laukų akmenys iš savo vietos išnešioti sprogiųjų kovos svedinių. Kur gi manieji, ar nebūs ir jie žiaurus karo aukos, gal pabėgę-

liū ir tremtinių likimo vejami turi tolimas tolyn iš savo krašto. Mintys buvo tiek įkyrios, kad visą naktį tik tetačiui degantui nus, tegirdėjau gelbėjimosi šaukiančius ir parblokių tėjavimus. Jutu patas, kad klieždiu, kad galva svaigsta. Supratu turis pakilusią temperatūrą, klieždau visą naktį. Sapnai vėl sapnas, žiaurus vaizdai kėlė dar žiauresnius. Su pakilusią temperatūrą išbuvo visą parą. Tai buvo pirmoji mano kalėjime liga. Mano laimė ji pasibaigė taip pat greit, kaip greit ir buvo atėjusi.

Draugai svarstė paskutinius įvykius, žiūrėjo žemėlapi, o retkarčiais dainavo tyliai, liūdus lietuviškas dainas. Jaučiaus nekaip, todėl buvau pasyvis ir apie savo negalavimus niekam nežodžio neprastariau.

Nors kaliniai čia keitėsi valandomis ir buvo galima gauti naujesnį žinių, bet gulėjimas ant plikų narių, blakčių pulkai ir stumdymas iš kampos į kampa, buvo įsipykę. Poznanės kalėjime matėme ir keliolika vaikų. Mus domino, kuo prasikaltė tie aštuoniamečiai. Gal ir jie, kaip ir daugelis kitų nesamonių, užkaityti politiniais kaliniais?

Lauktasis Landsbergas

Rugpjūčio 14 dieną, mus išvėžė iš Poznanės. Tos patios dienos vidurinė traukinys sustojo Landsberg geležinkelio stotyje. Tik iškelti iš vagono ėmėm dairytis, kur tas didžiulis pavyzdinis kalėjimas. Ejom dulkintom gatvėm, einančiom pagali Vartos upę. Bet tokių pastatų, kurie būtų nauji ir imponuotų savo išvaizda, nematėm. Pagaliau iš tolo pasirodė didžiuliai pastatai, daug aukštesni, negu kiti miesto pastatai. Praėjom ir pro jį. Tai būta kaž kokios dirbtuvės, kur langai tokie pat, kaip kalėjimo — siauruliai ir geležinėm atangom užkalti. Mūsų kolona sustabdė prie visiškai paprastų, niekuo neišsiskiriančių pastatų. Ant sienos buvo iškaba, kad tai esąs teismo kalėjimas. Mus įve-

Kodel Balkanuose nėra ramumo?

Kazys Veržikas

Balkanai jau iš senų laikų yra virtę neramumo simboliu. „Balkanizuoti“ kurį nors kraštą — reikią pasėti jame neramumo sėklą, sudaryti kivių ir aštrių ginklų židinius. Iš tikrųjų Balkanų valstybės yra daug tar savęs kariavę. Balkanuose pasigirdo pirmieji am pasaulinio karo šūviai. Šiandien Balkanuose taip pat nėra nei ramu nei saugu. Kai kas net rimtai prisibijo, kad iš ten gali prasidėti karas. Trys didieji sąjungininkai ir šio karo svarbiausieji nugalėtojai — US, D. Britanija ir Sovietai — be paliovos rūpinasi Balkanais. Štai paskutinėje Maskvos konferencijoje Vashingtono ir Londono „patarė“ Kremliaus sudomokrinti Bulgarijos ir Rumunijos vyriausybės (nors Sovietai tuo se kraštuose buvo jau atlikę didelių sudomokrintinio darbu). Sovietai, matyt, nenorėdami likti savo sąjungininkams skolingi, UNO susirinkime Londone (Saugumo Taryboje) primygtinai prašė angliams išeiti iš Graikijos, nes anglams ten būnant galėtų labai greitai kilti karas. Tad ir klausimas, kodėl ten, tuose Balkanuose, taip neramu, kas gi ten sėja tą neramumo sėklą? Kodėl ten sąjungininkams dėl jų tenka tar save taip aistringai gincytis ir net ne vieni draugikus prieštaisyti kiti kitam daryti?

Reikalias čia yra gan paprastas. Balkanų valstybės stovi, panašiai kaip Baltijos kraštai, prie didelio kelio,

kur suduria pacyčių didžiausiuoju pasaulio ginklų gvybinių reikaliu. Kiekvienas tų galiuoni žūt būt turėti sau tą kelią arba bent būti visai tikras, kad tas kelias visada, o ypačiai karo ar kokių suiručiu metu, jam bus laisvas ir visi saugus. Taigi galimai besivaržydami dėl to kelio visokiems būdais paliečia ir tas valstybes, kurios yra greta ar bent netoli nuo to svarbaus kelio. Balkanų atveju tas kelias yra

Viduržemio jūra.

Sios jūros vaidmuo yra, palyginti, didesnis už Balkanų jūros ir labai „karštas“. Viduržemio jūros vaidmuo pasaulio ikyvių raijoje dažnai buvo lemiamas. Vėlesniais laikais pasaulio kultūros ir politikos svoris pradeda atsilpniti nuo Viduržemio jūros. Jis persikelia į Šiaurės Jūrą, vėliau į Atlanto okeaną, o dabar, bent tarpo atrod, didžiausią vaidmenį pradės vaidinti Ramusis okeanas (dėl US ir pietų Amerikos valstybių staigaus kilimo ir galybės). Bet nepaisant to visko, Viduržemio jūra visą laiką vaidino, o svarbiausia — šiais laikais dar gali suvaidinti

pasaulio likime

sprendžiantį vaidmenį, nes joje ar, geriau sakant, dėl jos gali rimtai susidurti pasaulio galinai. Kas gi yra suinteresuoti taja jūra? Suinteresuoti valstybių čia buvo ir yra gana daug. Čia turėjo arba turi savo interesus: Prancūzija, Italija, Balkanų valstybės, Austrija, Turkija, D. Britanija ir Sovietai. Bet kadangi šios valstybių būd ir svoris yra labai nevienodi, tai ir jų „susišomėjimas“ taja jūra taip pat turi labai nevienodos reikšmės tuo jūros ar jos aplinkoje esančių žemių likimui. Stipriausias ir rimčiausias pretendentas į Viduržemio jūrą yra, be abejonės,

angliai,

kurie per Viduržemio jūrą greičiausia pasiekia neapsakomai turį kraštą Indiją ir apskritai, Tolumosius Rytus. Per tą jūrą angliai pirma prie savo benzino, esančio Artimuose Rytuose.

Ta jūra anglams reikalinga prieiti ir prie Irano, Sirijos, Libano, Palestinos, Egipto. Kodėl anglams visą svarbu — aiškinti daug ir nereikalinga. Visa pasaulio spauda ir radijas kuo ne kasdien tuos kraštus mini (dažnai net aliamuonjanciu tonu) sąryšyje su anglų ir kitų valstybių interesu tuose kraštuose susidūrimu. Todėl anglai faktiniai ir laiko Viduržemio jūrą savo rankose. Vaidžia variant, Viduržemio jūrą yra ilga vandens žarna (pažiūrėkite į žemėlapi), kurios abu galu (Suesą ir Gibraltarą) anglas laiko užgniauzęs savo rankose. Šita anglų viešpatavimą Viduržemio jūroje kai kas jau buvo mėginęs sutrukdyti. Visų pirma

Prancūzija.

Tačiau po Napoleono pralaimėjimo prancūzai niekada rimtai nebebandė čia su anglais rungtyniauti. Prieikang, Prancūzai anglams atrodė jau tiek nebe pavojingi, kad anglai jiems padėjo net šiaurės vakarų Afriką įsikurti.

Italija

buvo pradėjusi (ypačiai Musolinio laikais) rimtai pykinti anglus su savo užsiimomais savintis Viduržemio jūrą. Aisku, kad viano Musolinio keliamas triukšmas didelio išpūdio anglams negalėjo daryti. Todėl Musolinis stengėsi įtraukti į tai „bizi“ ir Prancūziją. Žinoma, Italijos ir Prancūzijos jungtinis karo laivynas galėjo ir D. Britanijai didesnių rūpesčių Viduržemio jūroje sukelti. Bet užtekdavo prancūzams parodyti pirštą į Hitlerio pavojų ir jų entuziazmas Viduržemio jūrai atvedsavo ir vėl jie išeškodavo anglų draugystės ir paramos prieš Hitlerį. Taigi, ir Musolinio „užmačios“ Viduržemio jūros atžvilgiu nusidavo niekias, anglų viešpatavimas Viduržemio jūroje nebuvo pažeidžiamas.

Buvo laikų, kada

Turkija

buvo pasidariusi galinga ir kitiems grasinanti Viduržemio jūros valstybė. Ji (Turkija) XVI ir XVII amžiuje buvo pasiekusi savo galybės viršūni. Jos sausumos ir jūrų karo pajėgos grėsė dideliu pavojumi visai centrinei Europai. Turkija viešpatavo Balkanuose iki Dunojaus ir net į šiaurę nuo Dunojaus. Egipte, Libijoje, Tunise plevsavo turkų vėliava. Tik dėl vidutinės netvarkos ir kitų priežasčių Turkija pradeda silpnėti, o XIX amžiuje jau visai garsumo buvo kalbama apie

„ligoni“ ant Bosforo krantų

(suprask: apie nusilpusią Turkiją). O kai kas nors sargta, tai neretai gimnės ar kaimynai nekantriai laukia jo mirties ir nori jo turto pasidalinti. Taip esti žmonių gyvenime, taip būna ir valstybių santykiuose. Čia Rusija beveik visą laiką ligonis greičiau mirto, ir siūlė kitiems (anglijai) iš anksto tartis dėl jos pasidalinimo. Anglijai, norėdama vietos sirguliniojančio kaimyno (Turkijos) įsigyti labai vertią kaimyną (Rusiją), nutarė, kad „ligoni“ reikią gydyti ir leisti po truputį oporuoti (leisti liausiu nuo laiko nupiauti nuo Turkijos po žemės gabalą). Tokias Turkijos operatoriaus-chirurgas pasivėbė būti ir Austro-Vengrija ir čia Rusija.

Austro-Vengrija

anais laikais buvo toliausia į rytus prasikišęs vokiečių kraštas ir pasijautė esanti „pašaukta“ gelbėti Europą nuo turkų pavojaus, svarbiausia, įsigalėti Balkanuose ir per juos pasiekti Vidur-

žemio jūrą. Dėl to, žinoma, kivičijosi su Italija, o svarbiausia — su čia Rusija. Juk tas čia Rusijos kivičias su Austro-Vengrija ižiebė pirmąjį pasaulinį karą. Žinoma, senoji Austro-Vengrija buvo todėl tokia drasi, kad už jos pėčių stovėjo Reichas. Dabar Reicho (kad ir laikinai) nėra. Austro-Vengrijos nėra, yra tik mažytė, suvargusi Austrija.

Tad matome, kad Italija, Prancūzija, Austrija ir Turkija, kaip rimti pretendentai į Viduržemio jūrą, figūruoti nebegali. Tai kas gi liko? O gi liko du patys stipriausieji partneriai — D. Britanija ir

Sovietai,

kuriais įsigalėjimas Viduržemio jūroje yra vienas iš pačių pagrindinių šių dienų užsienio politikos siekimų. Kodėl taip? Šis rusų troškimas yra ne tik ne naujas, bet ir labai senas. Viduržemio jūros rusai siekia nuo pat

Petro Didžiojo laikų.

Juk šis brutalus rusų imperializmas — Petras Didysis, siekdamas Viduržemio jūros, norėjo net Rusijos sostinę — Peterburgą ne ant Nevos kranto, bet Krieme (maždaug ten, kur dabar stovi Sevastopolis) įkurti. Jei tai būtų jis padaręs, nebesunku įsivaizduoti, kas būtų atsitikę su Europos pietryčiais! Tikrai, Balkanai ir Turkija ilgainiui laika nebūtų išlaikę to svorio, kuris iš rusų pusės būtų užgrievęs.

Anais laikais rusų veržimasis į Balkanus, į Viduržemio jūrą buvo dengiamas

„panslavizmu ir pravoslavija“, t. y., kilnos pastangos išlaivinti brolius slavus iš nekrikščionių vergijos (iš turkų), priglaustu juos (tiesioginiai ar netiesioginiai) po tuo rusiuko imperatoriaus ir motinėlis sparnu. Šitos rusų imperialistų pastangos kaitavo rusams ir turkams nemaiži kraujo. Tas „išlaivinimo“ darbas (kitai sakant, turkų „operavimas“) se kėlė nelengvai. Šitos rusų operacijos kelia pastodavo ar tai tiesioginiai (su ginklu rankoje) ar netiesioginiai (grasiniu ir diplomatija) angli.

Tuo būdu anglai ir pasidarė tradiciniai turkų užtarėjais. Ne be reikalo ir per šį karą turkai, nors ir nekaravo, bet nuolat skelbė, kad jie yra angli sąjungininkai. Taip darydami turkai neapsiriko. Jos pasibaigus karui, rusai turėjo gerokai „paspauždė“. Tas spaudimas dar nesibaigė, kuo jis baigsis — tik spėlioti galima. Vienas dalykas bet gi aišku: be angli pagalbos „ta košė nebus gerai išvirsta“. Kokie dabar yra

Sovietų siekimai

Balkanuose, sunku būtų tiksliai pasakyti. Galima būtų ir suklusti. Šiuo atžvilgiu, gal būt, geriausia pasiklausti įtakingų Amerikos politikų nuomonų, kurios daugiausia dabar yra informuotos ir kurių šališkumu, atrodė, nebūtų pagrindo įtarti. Labai įdomia pažiūra yra pareikšęs buvęs valstybės pasekretorius ir žymus Amerikos politikas

Sumner Welles.

Toji jo nuomonė buvo ne per seniai atspaudinta „New York Herald Tribune“ (Feb. 22, 1946, European Edition). Tas politikas, be kitko, taip sako (jis klausimą nagrinėja plačiau — ima ne vien Balkanus):

„Ka Sovietų, Sąjunga laiko kaip būtina ir esminį minimumą tam, kad būtų užtikrintas jos saugumas?

Jau yra aišku, kad tam tikslui yra reikalinga dominuojanti Sovietų Sąjunga įtaka Suomijoje, Lenkijoje, Vengrijoje ir visose Balkanų valstybėse, čia priskiriant ir Graikiją. Taip pat yra tikras dalykas, kad tam (saugumui užtikrinti) reikalinga Dardanėlės ir Dodekaneso salų kontrolė, o taip pat lemtinis balsas rytinėje Viduržemio ir Raudonojoje jūroje.“

Tad jeigu šis įžymus Amerikos politikas ir dabar neklysta (kaip jis seniau neklydavo), tai Sovietų Sąjungos siekiami Viduržemio jūroje yra tokie, kurių angli negalėtų priimti, jei jie nenorėtų prazuoti savo savarankiškumo ir suardyti savo pasaulinės imperijos pagrindų.

Šita progą reikia pasakyti, kad naujai iškylęs

Persijos-Irano klausimas

turi visiško panašumo su Viduržemio jūros klausimu. Teisingiau sakant, yra to paties klausimo esminis tęsinys. Jeigu Viduržemio jūrą yra anglams reikalinga, kad pasiektų Iraną, tai dar labiau reikalingas. Q jis reikalingas todėl, kad ten yra anglų ir amerikiečių benzinai. Iranais yra Indijos, taip saukant, prieikimbarys. Taigi anglams vargu ar būtų pakankama, kad kas nors svetimas tame „prieikimbaryje“ (sprask: Irane) nuolat įsikurtų.

Sovietai, būdami ištikimi Petro Didžiojo užsienio politikos pagrindams, vartoja bet gi visai kitokią propagandą, negu anais imperializmo. Čia Rusija norėjo „išlaivinti“ pravoslavus iš nekrikščionių globos, norėjo sujungti ir globoti brolius slavus. Sovietai taip pat nori išlaivinti ir globoti, bet jie nebesiremia nei tautybe nei tikyba. Jų siekiami čia daug toliau. Jie nori išlaivinti visus darbo žmones iš kapitalistų vergijos ir imti tuos darbo žmones į savo sovietiką globą. Taigi čia Sovietai turi labai platų uždavinį, kuris gali flusti labai įvairius kraštus, labai įvairių tautų ir tikybų žmones. Šita Sovietų Sąjungos užsienio politikos ypatumai labai smarkiai pabrėžė Churchillis savo pirmoje po karo pasakytoje kalboje Amerikos miestie Fulton. Jis sakė, kad tokie neriboti Sovietų Sąjungos užsienio politikos siekimai labai sunkiai suderinami su kitų didžiųjų pasaulio valstybių, pirmoje eilėje, žinoma, su D. Britanijos užsienio politika.

Tai va tuo priežastis, kurios kelia Balkanuose neramumus, kurios neleidžia Balkanų valstybėms žėiti į normalias jų valstybinio gyvenimo vėžes. Žinoma, negalima nutylyti atlaikyti nereikšmingais ir tu tarpusvinių ginklų ir nusisiderimui, kurių turi padios Balkanų valstybės, jos turi daug nuomoninių skirtumų dėl savo sienų. Tai tiesa. Bet kaip tik šitie nesutarimai, šitie tarpusavio gindai, sudaro labai palankias progas didiosios valstybės kisti į jų gincius, vienas užtarti, kitas padrasinti, pakurstyti į vieno žodžiu, nuolat virsti Balkanuose „karštą košę“. Tokiose sąlygose labai lengva pasakyti, kad štai tos valstybės dar nesubrendusios, jos dar negali savarankiškai tvarkytis, jas reikia arba „globoti“ arba iš kitų globos „išlaivinti“. Va, visos šitos „globos“, visi šitie „išlaiviniai“ ir pačių tų valstybių per menkas solidarumas ir neduoda Balkanams nusiraminti.

dė pro mūro vartus į šiuoklyną, netaisytais akmenimis grista kalėjimo kaimas. Tokio nevaizmo ir taip dvokiančio kiemo dar nebuvom matę. Kieme stumdėsi keli kaliniai. Vieni iš didžiulės metalinės dėžės traukė mirkytas vėteles, du kaliniai pivė malkas, o kiti nešiojo kad kokias dėžes ir kravė vieną ant kitos. Tik ištariu ir tą kiemą atsirado ir kalėjimo valdžia — inspektoriaus, vyresnysis prižiūrėtojas ir eilė mažesnių pareigūnų. Visi ir mes, ilgos kelionės ir blogo maisto išvarginti, suziuro, kaip vanagai ir nelaimės ištiktus paukščius. Prižiūrėtojai, kaip ir kituose kalėjimuose: seni karo invalidai, nenormaliai išaugę. Kaip tokie žmonės ir mus, politinius kalinius, žiūrė, mes jau gerai žinojome. Jiems malonu matyti kalinių kančias. Jie nori kiekvieną iš save sveikesnių per trumpą laiką paversti invalidu. Jų noras, kad kalinys fizikai kasdien smuktų ir smuktų, kol viena diena būtų dviejų kalinių išvestas po kalėjimo vartus, o knygoje būtų įrašoma eilė ligų, nuo kurių nebuvome galima pagydyti. Dažnai mums teko galvoti, kad didžioji prižiūrėtojų dalis ne žmonės, bet sadistai. Ir čia, tam tariamai paavydiniam kalėjime, pasivirtino tie teigiami visų realybės nuogumai. Pasirodo, pakliuvom ne į tą Landsbergą, kuris yra netoli Miuncheno ir kur tikrai yra kaž kas panašus į pavydinį kalėjimą, bet pakliuvome į Landsbergą, esantį ant Vartos upės ir kurio viršininkas yra buvęs žudomosios stovyklos viršininkas. Tai iš įvaizdos didelis džentelmenas, gražiai rūbais apsirovęs, visad su partijos ženkleliu švarko atlape ir visada vadinamas didžiai išaukšta vokiečiu. Bet tam dideliamui terūpėjo per savo pavaldinius išiepti paskutinius jėgos išteklis. Jam nerūpėjo kalėjime sudaryti bent pakenčiamą tvarką, kur kalinys nebūtų blogiau laiko mas už blogiausią gyvulį, kur galima būtų nors kiek pasijusti žmogum.

(Bus daugiau)

Alfa Nakas

Nebaigtas portretas

Dailininkas Jonas Niurkis nebuvo niekad plegus ar perdaug linksmas; tačiau jis buvo gyvenimiskas, nevenė kompanijas ir mane, kaip buvusi auklėtoja gimnazijoje, ypačiai mėgo. Mes buvom draugai, nors amžium buvau už jį beveik dvigubai vyresnis. Mes vadinomės varduais. Kadangi aš gyvenau toli provincijoje — susirašinėjom laiškais. Jis būdavo man atviras bėdos ar pasisekimo atveju.

Prieš metus gavau paskutinį jo laiską, kuriame karštai žodžiais kalbėjo, kad esąs įsimylėjęs ir nežinau, kuo viskas baigsis. Daugiau jokios žinios iš jo negavau, nors buvau jam prašęs koletą kartų. Nutariau aplankyti, nes jaučiau kaž ką negerą atsitikus. Nieko neprasėjęs, vieną gražų birželio rytą atsidūriau Vilniuje.

— Tai tu, Jeronimai? — su mažu nusteblimu pratarė mane įleisdamas. — O kurių vėlinių dabar čia atsiradai?...

Išsiganau. Vys bėpazinau jį: nepilnų trisdešimties metų vyras buvo nepanašus į žmogų Akys įdubę, veidas išblykęs, nosis išsūsiusi, plaukai susivėję. Prieš pasunant metų žvalus ir tiesus, dabar susikūpinęs, persikrėpęs, nusukęs ir dvokė degtine.

„Kurį vėlinių“ jis tarė nejuokaudamas. Mėčiau, kad jis nebe tas. Džiaugiuosi atvažiavęs. Su juo reikią išsiaiškinti ir gelbėti jį.

— Na dabar, Jonai! Aplankyti tavę atvažiavau. Maniau, gal gyvo nebebusi, tai ką nors palikimo gaušiu, — bandžiau juokauti.

— Be reikalo... Manęs vėlinas netrauks. O padėti tu man niekuo negali, mano būvęs Jeronimai, — nūraus skausmo šėtelis perbėgo jo veidu ir akys momentai blykstelėjo. Jis bandė tįpsotis, o atrodė — verkti pradė.

— Žinoma, Jonai. Kuo gi aš tau padėsiu, senas būdamas. Taip sau, sakau, pasikalbėsim...“

Jis ėmė įdoliai kvatotis, užsiokosdamas ir užspringdamas.

— Taigi, taigi... Ir kalbos tar mūsų daug bus... Čia-cha-cha-cha-cha... Na, užėik, mano mielas auklėtoja... Jeronimai.

Kai jis ėjo pirmąjį, šiltnėję ir visus žonus ir graibstėsi rankomis sienų. Jis buvo girtutelis.

— Bet gi tu įsilinksminęs, Jonai? Ar iš balius grįžai širyt?

— Sakai, ar iš balius? Taip iš... Man dabar kasdien balius, kol paskutinius paveikslus išparduosi. O tada... Tada aš viena kartą viskam pasakysiu amen... čia-cha-cha...“

Salonėlis, kuris anksčiau būdavo pedantikiškai tvarkingas, dabar darė įspūdį, kad nakti būna įsilaužimo arba gaisro: kėdės išvartytos, ant stalo pulkas suverstų tuščių bonkų ir maisto likučių, ant sofos taip pat. Ant grindų purvas, šiukšlės gal pusės metu, sudužusių stiklų šukės, cigarečių nuorokos. Ant sienų nė vieno paveikslas. Net lempos liustras naudutas ir tik dvi vielos kalbaldavo ties stalo centre. Vidury stalo ir suidejęs duonas kepala įsmegta puošni nūdegusi žvakė. Ogas neįmanoma kvėpuoti, nes visi kampai dvokė degtine ir tabako dūmais.

Jonas prisiverdėjo prie stalo, krito ir aplaužyta fontelį, išpylė ir skardinį puoduką degtinės.

— Sveikas, svety... čia-cha-cha-cha — ir keliasis gurnikais godžiai ištraukęs, siekė bonkos įpliti man.

At juoktis nebemanau ir toliau jam to leisti negalėjau. Baisus pyktis ir graudumas užliejo mano širdį. Griebiau iš jo rankų bonką ir visą jėga trenkiau į klinkinį pečių, kad ji net sutruko ir šimtus gabaliukų ir išsilejęs degtinė aptakė visas sienas ir mus abu.

— Gana, beproti! At padarysiu viskam ge-

lą pirmiau, negu tu šunim pastipsi, lakdamas nuodus — sugriaudžiau, kiek jėgų turėdamas.

— Greičiau mairi ir lova, o kai išsipaigiosi — pakalbėsim.

Tur būt, bausis tada atrodžiau, nes mano žodžiai jį pritrėnkė. Jis pabalo, spėjo į mane, ly penkeris metų išdykėlis ir tūkso, kai tas nori jį nubausi už didelį nusikaltimą. Mėlynos lėpos kažka negirdimai vapalojo, o sulysė rankos bejęs gūjo ant stalo. Po trumpo žvilgsnių dvikovos, jis atsargiai atsikėlė ir sverdamas atbulas ėmė traukis miegamojo durų link. Energingai paėmė jį už alkūrės, nuvedžiau, aptvarkiau baltai atrodančią patinę, padėjau nusirengti ir paguldė. Vartyti jo ilgai būta nemiegiosio, nes už keleto metrų jis jau knarkė, sunkiai traukdamas orą. Kartais per miegą imdavo bausiai kosėti ir ant antklodės tikdavo kraujo pursleliai. Aš galėjau per vėlai pas jį atvažiavęs.

Varėnos sanatorijoj jis gerai jautėsi. Taip bent man rašė beveik kas savaitę. Jo laisvą buvo pilni padėkos žodžių man, kad aš ištraukęs jį iš pražietės, gražinės į gyvenimą. Kai jis pasveikęs, būsiav išsiklaidė žmogus. Jis sukurias daug paveikslų, ir tokių, kokių pasaulis dar nematė. Jis pralankėsi Rafaelį ir Leonardo da Vinčį. Jis pabaisėjas viena portreta, nors pozuotoja niekad neatneisianti pas jį. Jis matas ja kaip gyva, atnešas kiekvieną su brožu. Taip, jis padarysias...

Ir visu jo laisvą paskutinės eilutės būdavo jos iškaitomos, nes baigiant, matyt, ranka nusilpdavo vadiodama plunksną.

Aš žinojau viską: jis sirgo greitaija diavira ir jo dienos buvo suskaitytos. Tik gera priežiūra sanatorijoj, puikus sausas vasaros oras Varėnos pynuose ir jo tikėjimas bei noras pagyti, prisikelti naujam gyvenimui ir baigti nebaigtus darbus, jį kiek palaikė.

Ji lankydamos, kelis kartus atsargiai ban-

JTO sprendžia mūsų likimą

J. Rudnietis

Didelių susidomėjimų sekė Jungtinių Tautų Organizacijos visumos pirmosios sesijos posėdžius, stengiamasi išvengti krypti, kuriose palikę šios naujosios tarptautinės institucijos žingsniai. Visuma rūpėjo, kaip užsirekomenduoti šios naujosios atėjus pavaduoti faktiškai jau žuvusios, bet dar laidojimų iškilėmis nepalydėtos Tautų Sąjungos. Susidomėjimo laipsnis pakilo dar aukščiau, kai patyrėme, jog JTO plenumas jau pirmojo savo sesijoje susidurs ir su mūsų klausimu. Lengviau atsikvėpėme ir nervus atpalaiduojame, etero bangomis ir per spaudą sužinoję, kad pabėgėlių ir tremtinių problema kelia padidėto ne pavojingos aistros, bet sveikatos protas.

Dabar mums pasiekė išsami informacija, igitinanti mums pateikti šiuo įtrautiu klausimu kiek smulkesnių ir tikslėsių žinių.

Britų iniciatyva

Tremtinių ir pabėgėlių klausimas iškilo JTO plenumo XI-tame posėdyje š. m. sausio 17 dieną. I darbu eile jį išrašė pasiūlė D. Britanijos delegacija. JTO plenumas, susipažinęs su iškeltu klausimu, nutarė jį perduoti JTO Trečiajam Komitetui, prašydami jį apsvastyti ir pateikti plenumui specialų tuo reikalu pranešimą.

Išsamioms šios problemos diskusijoms Trečiasis Komitetas pasisvėntė net 7 posėdžius. Komitetui buvo pasiūlyti du projektai: vienas — D. Britanijos ir antras — Jugoslavijos. Diskusijų metu Olandijos, SSSR ir JAV delegacijos iškėlė naujų propozicijų.

Po ilgų diskusijų komiteto bylose vis dėlto dar tebebuvo keli skirtingi rezoliucijos projektai, todėl komiteto pirmininkas sudarė komisiją (pakomitetą) vienam priimtinam projektui paruošti. Į komisiją įėjo JAV, D. Britanijos, SSSR, Prancūzijos, Panamos, Jugoslavijos, Olandijos ir Libano atstovai. Ši komisija trijuose posėdžiuose priėmė daugumos aprobuotą tekstą, tačiau prie jo pridėjo ir kai kurias mažumos patarais, iškeltas SSSR ir paremtas Jugoslavijos atstovu.

Kardinalinė rezoliucija

Trečiasis Komitetas, išdiskutavęs komisijos pateiktą projektą ir atmetęs Sovietų ir Jugoslavijos patarais, pasiūlė JTO plenumui šią rezoliuciją:

„Visumos susirinkimas, pripažindamas visų kategorijų pabėgėlių ir tremtinių problemos aktualumą, o taip pat būtinumą aiškiai atskirti tikruosius pabėgėlius ir tremtinius iš vienos pusės ir karo nusikaltėlius, kviesiančius ir išdavikus, apie kuriuos žiniu kalba paragrafas d, iš kitos pusės:

a) nutaria pavesti šį uždavinį Ekonominę ir Socialinę Reikalų Tarybai, kad ji pirmojo tarybos susirinkimo dėslimo darbu eilės punktu iš esmės apsvastytų visus jo aspektus ir pateiktų artimiausiam visumos susirinkimui sesijai raportą;

b) pataria Ekonominę ir Socialinę Reikalų Tarybai širinti specialią komitetą, kurio uždavinys būtų skubus klausimo peržiūrėjimas ir paruošimas raporto, apie kurį kalbama paragrafe a, ir

c) pataria Ekonominę ir Socialinę Reikalų Tarybai priimti dėsines šioje byloje šiuos dėsnius:

1) savo apimtini ir prigimtini šį problema yra tarptautinis uždavinys;

2) joks pabėgėlis arba tremtinys, kuris būdamas visais laisvas ir visiškai susipažinęs su faktais, įskiriant ir išsamius jo kilmes krasio vyriausybės informacijas, galutinai ir aiškiai pareiktų pagrįstą atsakymą grįžti, jei jam netaikoma žemiau — paragrafe d — suformuluota pastaba, nebus vertiamas grįžti ir savo tėvyne. Tokiu pabėgėlių arba tremtinių atveitu bus reikalaus tarptautinės organizacijos, kuri gali būti pripažinta arba sukurta raportu, apie kurį buvo kalbama aukščiau — paragrafe a ir b, išsakytus tuos atvejus, kai krasio, kuriame jie gyvena, vyriausybė sudarys su ta organizacija sutartį, kad visiškai perima jų išlaikymo išlaidas ir atsakomybę už jų saugumą;

3) svarbiausias uždavinys tremtinių atžvilgiu yra skatinti ir visais galimais būdais remti greitą jų grįžimą ir tėvyne. Ši parama gali įgyti bilateralinių savitarpo pagalbos sutarčių, sudarytų tokių asmenų repatriacijos reikalu rėmimo forma, atsižvelgiant tačiau ir dėsnius, nustatytus aukščiau — paragrafe c, 2;

d) atkreipia dėmesį, kad joks žygis, susijęs su šia rezoliucija, negali turėti tokio pobūdžio, kad kuriuo nors būdu pristratų karo nusikaltėlių, kviesiančių ir išdavikų atidavimų esančias arba būsimas tarptautiniais susitarimais arba nutarimais;

e) atkreipia dėmesį, kad vokiečiai, kurie yra perkeltami į Vokietiją iš kitų valstybių arba yra pabėgę nuo sąjungininkų kariuomenės ir kitas valstybes, nepatenka į šios deklaracijos kompetenciją tiek, kad decizijos dėl jų padėties gali būti nusakytos sąjungininkų okupacijai armijų susitarimuose su atitinkamų valstybių vyriausybėmis.

Dvi interpretacijos ir trys patarimai

Formalus Trečiojo Komiteto projekto pranešime papildytas dviem interpretacijomis ir trimis patarimais, būtent:

„Belgijos ir Australijos delegatams prašant, Trečiojo Komiteto pirmininkas pateikė šias interpretacijas, taikomas rezoliucijos projekto paragrafui c, 2:

a) atsakymas ir Belgijos atstovo klausima, pirmininkas patvirtino, kad tarptautinis organas nuspręs, koks atsakymas (grįžti) yra ir koks nėra pagrįstas, o taip pat, kad tas atsakymas, gali būti aiškiai politinio pobūdžio;

b) atsakymas ir Australijos atstovo klausima, pirmininkas patvirtino, kad reikia taisyti, jog pabėgėliams arba tremtiniais paruoštos jų gimtųjų krasčių vyriausybės informacijos juos pasieks tarpininkaujant atitinkamai tarptautinei organizacijai tuo būdu, kuris pasirodys tinkamiausias, atsižvelgiant ir specialias turimojo atveilio aplinkybes.

Zemiau pateiktieji opinijos pareiškimai buvo pasiūlyti turint tikslą įjungti juos į raportą ir tikintis, kad jį juos bus atsiųsė Ekonominių ir Socialinių Reikalų Taryboje.

a) Jungtinių Valstybių delegacija pabrėžia esančių tarptautinių organizacijų, veikiančių pabėgėlių reikalui, svarbumą iki bus baigtas projektuojamas apsvastytas ir raportas.

b) Panamos delegacija sugestjonavo, kad Ispanijos pabėgėliai respublikonai turi grįžti i

Ispaniją tik tuomet, kai ten atsirs demokratinė santvarka, galinti garantuoti jiems jų teises, ir kad tuo tarpu valstybės, kuriose jie laikinai gyvena, turi jiems pripažinti specialų statusą, garantuojantį jiems tas pačias žmogaus ir dirbančiojo teises, kuriomis naudojasi juos priglaudusios valstybės piliečiai.

c) Bolivijos delegacija siūlė apsvastyti galimumus surinkti reikiamas lėšas ir transporto priemones pabėgėliams bona fide arba tremtiniais pervažti į krasčius, kurie disponuoja imigraciniais galimumais, numatytais suinteresuotų krasčių imigracines kvotas arba atitinkamoms institucijoms nurodytose ribose.

Jungtinių Tautų Organizacijos plenumas savo š. m. vasario 12 dienos posėdyje Trečiojo Komiteto rezoliuciją priėmė ir tuo pačiu visą šią bylą perdavė Ekonominę ir Socialinių Reikalų Tarybai.

Specialus Komitetas

Ekonominę ir Socialinių Reikalų Taryba, priėmė baigdamą savo praėjusios sesijos darbus, pirmą JAV pasiūlymu įsteigti specialų komitetą pabėgėlių ir „Displaced Persons“ reika-

lams. Komitete bus atstovaujami šios valstybės: Australija, Belgija, Brazilija, Čekoslovakija, Dominika, D. Britanija, Gudija, JAV, Jugoslavija, Kanada, Kinija, Kolumbija, Lenkija, Naujoji Zelandija, Olandija, Prancūzija, Peru, SSSR ir Ukraina.

SSSR atstovas siūlė, kad šis komitetas posėdžiautų Paryžiuje, tačiau šis pasiūlymas buvo atmetamas. Komitetas turės susirinkti pirmo posėdžio Londone ne vėliau kaip š. m. balandžio 1 d. Nesenai buvo paskelbta, kad jis susirinks sąveitai vėliau.

Šis specialus komitetas turės apgalvoti ir numatyti praktines priemones pabėgėlių ir tremtinių problemai išspręsti, nepažeisdamas bendrųjų humaniškių dėsnių, suformuluotų JTO pirmosios rezoliucijos punkte c. Tačiau galutinį žodį tars pats JTO plenumas. Komiteto raportas visiems JTO nariams turi būti įteiktas per JTO generalinį sekretorių ne vėliau kaip 45 dienas prieš plenumo rudens posėdžius prasidedant.

Plenumo rudens posėdžiai — pirmosios JTO plenumo sesijos tasis — turi prasidėti š. m. rugšjo 3 diena. Lauksime, ką duos rugšjė.

Ar tai jums žinoma?

Imigracija į Jungtines Amerikos Valstybes

JAV vyriausybė panaudoja visas turimas priemones, kad galėtų imigraciją į Jungtines Amerikos Valstybes praveisti pagal dabar galiojančius nuostatus, reguliuojančius imigruojančių skaičių (kvotą). Nuo pat šios imigracijos pasiskelbimo JAV prezidentas nustatė, kad didžiausias kiekis būtų įsileistas iš Vokietijos zonos. Todėl didžiausias dėmesys ir kreipiamas į jose esančius DP ir pabėgėlius.

Kadangi imigracija pravedama pagal kvotas, galiojusias dar prieš karo pradžią, metinė kvota vidurinei Europai (įskaitant ir Pabaltijo krasčius) tenka maždaug 39.000. Šiame skaičiuje numatyta: 6.524 lenkai, 386 lietuviai, 236 latviai, 116 estų. Piskiriant kvotą, dėmesin imamas krasčas, kuriame imigrantas yra gimęs.

Kiekvienai tautybei išduodama vizų tiek, kad jų skaičius kas mėnesį sudaro 10% metinės kvotos.

Kiekvienas asmuo, duodas pareiškimą vizai gauti, turi šio giminų ar pažįstamų Amerikoje išsirūpinti raštišką pasisąžadėjimą („affidavit“), kuriuo Amerikos piletis imigrantas rekomenduoją ir, reikaliu esant, pasisąžadina jam teikti materialinę paramą. Be tokio pasisąžadėjimo konsulatui pareiškimo nepritoma.

Pagal kvotą ir „affidavit“ reikalingumą yra numatyta, kad tik mažą DP asmenų dalis gali imigruoti į Jungtines Amerikos Valstybes. Afidavaty konsultat pirmoje eilėje patenkims prašymus pareiškėjų:

1) JAV piliečiai, kurie nori sugrįžti į JAV,	} Šalia kvotos
2) JAV piliečių žmonos-vyrai ir mažamečiai vaikai (susituokiusi prieš 1932. VII. 1 d.)	
3) JAV piliečių žmonos-vyrai (susituokiusi po 1932. VII. 1 d.) ir tėvai.	} I pirmumo kvota
4) Nuolatinių JAV gyventojų žmonos ir mažamečiai vaikai	

ria. Keletas draugų bandė mane perkalbėti. Bet jie manęs nenuauptro, o aš jų nekliausiau... Paskui visi nuo manęs atitraukė... Tuo atvažiuavau po metų. Aš tuo dėkingas... Nebaigta... portreta... pakas...

Daugiau jis nebegalėjo. Dar norėjo baigti, dar pirštai tvirtai smėigė ir mano ranką, gaudė orą.

— Kur pakasė, sakyk? Jonai! — sušukau. Jo rankos atleido mano ranką, kaktą parodė baltai ir akys sustingo skausmas, įypseną ir rūpestis.

Dažnai prisimenu savo jauną bičiulį, nebajusį mylimosios portreto ir nebajusį išgyventi jam skirtų dienų. Ir nežinau, ko labiau galia: ar kažkur pakasto portreto ar nelaimingo tatapyto, kurio gyvenimo portreto niekas nenėsioja širdy, kadangi jis buvo taip pat nebaigtas.

Aloyzas Baronas

Atėjo pavasaris

Palei ežią linoūdavo smilgos, Supos galva iškėlė viedrynas, O čia dienos be plūgo prailgo, — Ilgesys savo lauko kankina.

Dirvoj arklą gal baigia ešti rūdys, Gal arimai suversti granatų?.. Ach, kada vyturelės vėl budins, Kad ir lauką išėiti jau metas?..

Ach, kada rytą paukščiams begrojanč, Vėl varysim pirmąją vagą?.. Ilgesys pilkų dirvų artiojo širdyje vis karsėjau kasdien dega.

Bet tikiu, kad dar karta teks grįžti, Špokas švilpus biržely kas rytą, Gervųjų pulkui padangė prakrykšiant, Vėl teks pirmąją vagą varyti.

džiau klausyti, kokį nebaigta portretą jis mini savo laisukoje ir kas to portreto pozuotoja. Bet į tą klausimą jis niekad neatsakė, susijaudindav ir tik pablogėdavo jo sveikata.

Kartą kankindamasis jis sušuko:

— Jeronimai, neklauk apie tait man perdaug skaudu... Kai pagysiu, aš tau viską pasakysiu ir pabaigęs parodysiu. Tikitai tau vienas.

Vieną paskutiniųjų rugšjo dienų gavau satorijos administracijos telegramą:

„Jūs ligonis silpnas. Nori jūs mautyti. Skubiai atvažiuokit.“

Jo veide ir rankų pirštuose nebesimatė nė laiško kraujo. Melsvai baltos lūpos buvo visiškai išsekusios, žandikauliai atsisėję, skruostai įdubę. Jeigu ne didelės, žibnčios juodos akys — jis būtų panakus ir numirėdė, ir senai išdžiūvisia numija. Jis gulėjo tarį pagavilų bejėgis, žiūrėjo į baltas lūpas, įsigilinęs, lyg ką gražaus matydams ir sunkiai gaudė orą. Tik kai minutę pastovėjęs prie lovos pašaukiau vardu, jis pasuko galva ir nusitūpėjo. Buvo laimingas, kad aš esu prie jo. Pirmąkart mačiau taip nepaprastai žibnčias jo akis.

— Tai tu, Jeronimai... Gera! Aš noriu su tavim pakalbėti, nes turiu jau iškeliuoti... Tik neraminink manęs ir neiguok manęs ir neiguok. Aš visiškai nesijauju... mirsi. Aš ir už tuos kelius mėnesius tau dėkingas, nes jie buvo man moralinis prisikėlimas. Tu tai padarei, Jeronimai...

Jis gaudė orą, kosėjo, kurį laiką tylėjo. — Aš tau sakydavau, kai pagysiu... Bet turiu iškelti, todėl dabar tau viską paspasakosiu. Klausyk...

— Žinai, kad aš buvau doras ir nuosaikus žmogus. Aš buvau beikšilyanti žvaigždė. Mano paveikslai buvo įvertinti net užsienuose, ypatingai portretai. Taip...

KULTURINIS GYVENIMAS

Koncertų rūšys

Muzikoje skirtingi pagrindiniai žanrai: lengvoji muzika ir klasikinė. Šalia jų, atskira vieta užima tautinė melodija, arba tautinė daina. Atsivėlginti į šiuos žanrus, ir jų specifinį charakterį, skirtingi ir koncertai. Muzikiniai žanrai pasireiškia koncertų forma, koncertų rūšimi.

Stebėdami vokiečių skelbimus, retai tesutinkame koncerto vardą. Muzikiniai vakarai vadinami įvairiais vardais: „Valanda jums“, „Tai, kas jums patinka“, „Arijų vakaras“, „Dainų vakaras“ ir panašiai. Juo labiau lengvoji muzika vengia koncerto vardo. Būdamas lengvojo turinio, ji tarnauja žmogaus poilsiui, išilsbiškumui; pagal šią paskirtį parenkamas ruošiamiems jos žanro vakarams ir vardas.

Lengvosios muzikos koncertų esama labai daug ir labai įvairių. Jokių taisyklių ar specifinių reikalavimų nesusėda. Susirenka grupės žmonių, išmoka tiek turinui tiek forma lengvose dalykėliuose ir koncertus paruoštas. Tai galėjo būti tik menininkai profesionalai arba mėgėjai. Dailių lengvumas neudaro durų ir mėgėjui įsiti į sceną: išmoki finansų šlageri ar lengvą romaną nėra jau toks didelis dalykas. Įgimtai gabumai čia nusveria doksudimą, negu profesinis pasiruošimas.

Lengvoji muzika įsena į sceną, nesivaržoma jokiais taisyklėmis, todėl jos pasirodymų negalima skirti ir griežtai vokalius ar instrumentalius arba išvesti bent kurias kitas taisykles. Jos programos irgi negalima varžyti: leisti dainuoti, griežti, kelti, kalbėti. Žinoma, kad pasirodymų būdų jau daugiausiai staigmenų ir netikėtumų. Lengvosios muzikos tiklas yra ne sukaupti žmogų, bet išlaikyti. Ir jis blasko, tai nuolat juokindama, tai grauždindama. Stengiamasi išgauti kontrastingą emocijų stovį: iš juoko perėti ir nuliūdama ir atvirksčiai.

Lengvosios muzikos koncertų yra tiek daug, kad neįmanoma jų klasifikuoti. Kiekvienas muzikinis pasirodymas, kurio programa sudaro lengvojo žanro dalykėlius, ir yra to žanro koncertas. Lietuvių kalboje šios rūšies koncertams pavadinimų buvo pigijęs šūpinio vardas.

Klasikinė, arba rimtoji, muzika taip lengvai scenoje nepasirodo. Jai interpretuoti ir viešai pasirodyti scenoje reikia talentingų profesionalų su ilgamete praktika. Mėgėjui duryš čia uždaras.

Priešingai lengvajai muzikai, klasikinės muzikos koncertai yra nerasytomi taisyklėmis arba tradicijomis nustatyti. Į sceną negalima išeiti ir kai ką padainuoti arba pagroti. Sudarant programą, reikia laikytis tam tikrų gairių, nurodymų. Programa, išpildoma dalykų parinkimas, bene bus čia pagrindinis varžtas, pirmutinė taisyklė koncerta ruošiant ar išpildant.

Programa turi būti tam tikro ilgumo: ji negali būti per ilga, kad nenuvargintų klausytojų ir tuo neatsitiktinai estetinio gyvenimo, kurį jis patyrė koncertu metu. Ji negali būti per trumpa, nes tada klausytojas neišgysvina pilnumo teikiamo jam muzikinio pasigėrėjimo. Programa, atsivėlgianti į žmogaus psichinę įtampą ir paūmimą, gali trukti nuo 1 val. iki 1 val. 30 min. (atmetant pertrauką, turint galvoje grįžti muzikini laika).

Programa turi sudaryti visumą, kurios atskirti veikalai būtų paremti tam tikru principu, viena daina mintim. Sudarant programą, dažniausiai žiūrima chronologinės eigos: pradžioje išpildomi dalykai ankstyvesni kompozitorius, toliau seka vėlyvesni ir baigiamas net mūsų dienų kompozitorius veikalas. Kartais programos pagrindė glūdi kurio vienas stulpas. Pav., išpildomi tik senovės klasikų arba tik romantikų veikalai: arba vienoje dalyje figūroja vienas stulpas, kitose — kitas. Vokalistų koncertuose dažnai viena kūrė dalis skiriama arjomis arba liaudies dainoms arba taip kokio specifinio turinio veikalams (pvz., senovės prancūzų dainos). Rečiau pasitaiko, kad koncerto programa būtų parenkama iš vieno kurio kompozitoriaus veikalų, pav., išpildomi tik Mozarto ar Liszto kūriniai.

Koncerto tikslas yra žmogų sukaupti, suteikti jam aukščiausios rūšies emocinio garinio pasigėrėjimo. Todėl vengti viskas, kas galėtų žmogų blaskyti, ypač netikėtumai ir staigmenos.

Klasikinė, arba rimtos, muzikos koncertus galime skirti ir solo (vokalinis ir instrumentalinis), kamerinis (sonatas, trio, kvartetai; kvintetai, sekstetai, oktetai ir t.t.), chorų (vyrų ar mišriuosius), simfoninių ir mišriuosius koncertus.

Soliniai pasirodymai, rečiau dar vadinami, kai visa programa išpildo vienas asmuo, vokalistas ar instrumentalistas, reikalauja iš menininko aukšto profesinio pasiruošimo. Tai savotiškas egzaminas, kuris bando menininko pajėgumą. Todėl kiekvienas muzikas, tiek vokalistas, tiek instrumentalistas, sąjavoja ir siekia tapti solistu, vadinasi, išeiti į sceną savarankiškai. Soliniai koncertai jės parodo savo aukščiausiąjį meninį subrendimą: kiek jis yra pažengęs technikoje, kokio aukštumo jo muzikalumas, kaip jis supranta veikalą ir kaip jis sugeba interpretuoti.

Kameriniuose koncertuose menininko atsakomybė kiek mažėja. Bet iš jo reikalaujamas aukštas muzikalumas, subtilumas ir harmonijos pajautimas. Kamerinis pasirodymas, ar jis vo-

kalinis ar instrumentalinis, remiasi vieninga harmonija, susirgojimu: kamerinis koncertas — tai visuma, harmonija, neskaldomas vienetas, kur vienas balsas remia kita, kur vienas instrumentas lyg išlaikys iš kita.

Choro koncertai reikalingi muzikinio paldo, vargonų ar orkestro pavidale. Choral be muzikinio pritarimo pasirodo dažniausiai su liaudies daina. Choro muzikinė vertė priklauso nuo dirigento meninio pasiruošimo: tas pat chorą vienoje rankose skamba vienaip, kitose — kitaip. Žinoma, choro vertė priklauso dar nuo turimos balsinės medžiagos, pačių choristų ir jų muzikalumo bei pasiruošimo. Choro koncertuose žavimės dainos melodija ir jos harmonija, kurioje slypi didybė ir grožis.

Simfoniniai koncertai išpildomi simfoninio orkestro, kur įeina tiek pučiamieji tiek stygliniai instrumentai, sudaro savotišką, muzikinį šventę. Simfonijos forma, iš kurios ir koncertai gauna pavadinimą, yra aukščiausioji, sudėtingiausioji šiandien žinoma muzikinė forma. Ji be galo turtinga ir spalvinga instrumentų tembrais, kurių dėka išgaunami įvairūs gariniai niuansai. Klausytojus ji stebina ir žavi galybe ir grožiu. Simfonijos išpildymo lygumo priklauso nuo muzikinio ir orkestrinio pasiruošimo asmenų, įeinančių į simfoninį orkestrą, ypač nuo vedamųjų balsų ir jų koncertmeisterių. Simfoninis orkestras yra dirigento „instrumentas“.

Pamašai kaip choro, orkestro lygumo didžiaji dalimi pareina nuo dirigento meninio lygumo. Mišriuose koncertuose pasirodo solistai, kameristai, chorai ir net šokių. Mišriojo koncerto lygumo priklauso nuo pačių muzikų meninio pajėgumo ir jų sudarytos programos. Išgauti tam tikrą bendrą vedamąjį mintį mišriam koncerte yra beveik neįmanoma. Bet mišrus koncertas gali sudaryti estetinę visumą, bendrą vaizdą klausytojui grožio valandai įgyventi. Tam taikytinos kai kurios ne rašytos, bet bendrai priimtos taisyklės. Mišram koncerte netektora dalyvauti vienodų balso solistams, pav., du koforturiniai sopranai arba du tenorai. Tas patis liečia vienodus instrumentalistus: geram mišriam koncerte nesirodys du čelėstai ar du pianistai. Mišrus koncertas nėra varžybų laukas ir jam netinka pirmenybių įpročiai. Mišriojo koncerto programa negali būti atsitiktinio pobūdžio: parinkti dalykai turi atitikti tiek savo stiliumi tiek forma kitus dalykus.

Šiandien ruošiami mišrūs koncertai, kur da-

lyvauja įvairaus pajėgumo menininkai ir mėgėjai, neturi tam tikros koncertinės formos, nesudaro kurios nors koncerto rūšies. Tai dažnai atsitiktinio pobūdžio meninių įgijų pasirodymas, kurio tikslas yra labiau parodyti, ką mes turime stovykloje, kaip suruošti tam tikros formos koncertą.

Kaip šalia muzikinių žanrų atskira vieta užima liaudies daina, taip savitą reikšmę reikia skirti tautiniam koncertui.

Liaudies dainos vakarų Europoje suvaidino savo valdmenį ir todėl jos nėra taip populiaros ir laukiamos, kaip mūsų tautos liaudies dainos. Miestietis, kurio tėvų tėvai yra išėję iš kaimo, o gal nėra net iš viso buvę, atbuko nuo savo liaudies meno. Jis yra tiek girdėjęs įvairių melodijų, tiek susipažinęs su miesto dvasia, kad kaimo menas jam svetimas. Be to, pav., tiek norvegai, tiek čekai, tiek kitos tautos yra išstūjusios savo liaudies meną, yra jį išgyvenusios ir viską paėmusios, ką buvo galima paimti. Pav., Griego kompozicijos, Smetanos operos yra perėmę persunktos liaudies daina.

Mūsų padėtis yra kitokia. Esame jauna tauta, pirmoji, o gal tik antroji karta išėjusi iš kaimo. Tą kaimą mylime ir jo ilgimės. Jo daina mums artima ir brangi. Patys ją pažįstame ir jos mielai klausomės. Mūsų liaudies dainų lobyno nesunaudojo mūsų kompozitoriai, nes nebuvo tam laiko ir sąlygų. Turime liaudies dainą išsaugoti, išnešti iš kaimo į sceną kuo gryniausioje formoje, kuo tobuliausią. Čia jos paskirtis ir tikslas.

Nenuostabu, kad liaudies ansamblių turime labai daug, įvairaus lygio ir pajėgumo. Jų programos ir formos nevaržo jokios išorinės taisyklės. Viskas priklauso nuo vadovo, kuris liaudies ansamblių vadovauja ir jo koncertus ruošia. Nuo jo meninio pajėgumo nuo jo skonio priklauso, kiek neiškraipytoje formoje jis mums liaudies dainą pateikia ir kiek išvysto jos meninę pusę. Jų subtiliau perduodama liaudies daina, juo giliau ji išgyvenama ir tiksliau interpretuojama, juo didesnis jos nuopelnas.

Išidami iš paskirų žanrų turime: lengvosios muzikos pasirodymus, klasikinės muzikos koncertus ir liaudies dainų vakarus. Koncertus laukyti turėtumėm su tam tikru vidiniu pasiruošimu: lengvoji muziką rasime išlaikymą ir pramogą, klasikinėje muzikoje susikaupimą ir estetinį išgyvenimą, liaudies dainoje — prisiminimą. Kiekvienam koncertui skirtingas atitinkamas laikas ir nuotaika.

El. Vasyliūnienė

Toli nuo tėvynės

Adomas Mickevičius Lietuva Tėvyne yra palyginęs su sveikata, kuria geriausiai gali įvertinti tikslas, kuris yra jos netekęs.

Lietuva Tėvyne mano, Tu esi kaip sveikata... Tuo posakiu Adomas Mickevičius vadovauda didžiulį savo poemą „Ponas Tadas“, vaizduojanti Lietuvos bajorų gyvenimą 19 amž. pradžioje. Jis ją kūrė Prancūzijoje, toli nuo savo tėvynės, kaip politinis emigrantas. Tėvynės ilgesys buvo vienas iš didžiųjų akstinių šiame literatūros šedevruje sukurti.

Gyvendami nepriklausomoje, viskuo pertekusioje savo tėvyne, daugelis mūsų, gal būtų, jos, kaip reikiant, nevertino. Sunku, rodos, buvo ir įsivaizduoti gyvenimą be tėvynės. Šiandien žiaurus likimo išbėksti iš savo mielosios tėvynės, mes jos ilgimės, be jos mūsų gyvenimi sunku. Mes gyvename nepalaužiamą viltimi, kad anksčiau ar vėliau ir ją grįšime. Jei mūsų užbėstus toji viltis, mes tapume palūžusiais žmonėmis, kuriems sunkus gyvenimo jungas būtų nebemielas.

Tėvynės ilgesį daugiau ar mažiau kiekvienas mūsų išgyvena. Tačiau stipriausiai jį išgyvena rašytojai. Tėvyne — jų kūrybos pagrindas, jų įkvėpimo didysis šaltinis. Tad nenuostabu, kad mūsų poeto šiandieninės kūrybos leitmotyvas — tėvyne. Jų kūryboje ryškiai atsispindi tėvynės ilgesys, susiėliojimas jos kantiomis, nepalaužiamas tikėjimas, kad mes ir ją grįšime...

Tėvyne — leitmotyvas ir Petro Babicko eilėraščių rinkinyje „Toli nuo tėvynės“, išleista 1945 m. vasarą, 32 psl.

Toli nuo tėvynės, toli nuo savų
Sunku man krutinėti, klaiku neramu;
Nerimsta širdis, nes ji lauks visada
Kada, o, tėvyne, pasauksi! Kada?...

(Toli nuo tėvynės, 3 p.)

Poeto, vaizduotėje gyvi tėvynės vaizdai. Jie gaivina treminio suvargusią sielą, verčia ją ilgeti tėviškės brangios, ir kuria, ant poeto J. Aisčio, vartus užkėlė nedraugai piktai. Poetas prisimena svajingą, melancholišką pavasarį vakarą Lietuvoje:

Pievoje kažkas prajoja,
Krumuosis lakūtutė jau gieda,
Obelies žiedas sąjavoja,
Baltsa bekrantinis žiedas...

(Pavasario vakaras Lietuvoje, 4 psl.)

Poetas su širdgelė prisimena Kalėdų šventes Lietuvoje. Treminio klajono Kalėdos niauriuos:

Ir nūn sulaukėme Kalėdų mes, klajūnai,
Netekę Lietuvos, pastogės ir tėvų...
Vėl krinta sniegas, bet tarp miesto dūmų,

Mūs sielą veria durklas neramumo,

Atsiminimų ir žaidžų gyvų...

(Klajono Kalėdos 7 p.)

Pertas Babickas yra prisiekęs keliautojas. Jis yra daug keliaavęs, daug svetimų kraštų matęs. Jis yra kiekviena proga mielai leidavosi iš laisvosios Lietuvos ir svetimus kraštus. Jis tai darė laisvu noru. Svetimi kraštai, jų išymybės, įvairybės ir grožis nestelbė jo savosios tėvynės mielos, bet dar labiau ją stiprino. Iš kiekvienos tokios kelionės jis grįždavo dar labiau suaugęs su savo tėvų gimtąja šalimi. Likimo buvo lemta ir dabar jam tapti treminiu klajūnu, matyti daug svetimų kraštų, tačiau visa tai tik dar labiau ugdo jo tėvynės ilgesį, nes

Toli nuo tėvynės mums dienos nemielos,
Mes skurdam, mes alkstam be žemės
gimtos...

Ir leisk mums sugrįžti į tremties nelemtos.

(Malda 9 p.)

Tėvyne yra žmogus taip pat būtina, kaip ir sveikata. Be jos žmogus skursta ir nyksta. Jei jau ne fiziniai, tai bent savo dvasia. Tėvyne žmogui teikia ne tik materialų gėrybių, bet ir kūrybinį pajėgą. Todėl mes jaučiame jai savo pagarbą ir meilę. Petras Babickas ją, tiesiog liaupsina:

Lenkiuos aš tau, tėvų šventoji žemė,
Kaip vaikas motina, bučiuoju aš tave,
Vėl žvilgsniu drąsus man ir mintys dan
gy remia,

Nors aš — tik dulkė tavje...

(Tėvyne 6 p.)

Ilgėdamasis tėvynės, sielodamasis jos vargais bei skausmais, peetas regi jos šiandieninį Golgotos kelią:

Niuri naktis nūn dengia Tavo veidą,
Tu — taip toli, nors, kaip širdis, — arti...
Nutilo kanklės... Laisvės saulė leidos:
Nyku, tamsu, grandinės ir mirtis...

(Lietuvai 5 p.)

Tas kantiškas prisiminęs poetas apgailestauja: O, Lietuvai! Mes kiet, kaip kanti, negynėmės Tave, kaip protėvi, oi, nei!

Laisvę reikia ne tik mylėti, vertinti ir branginti, bet taip pat ją ginti, dėl jos kovoti, nes

...tik laisvės vainikuotas
Lietuvos rado prasmę buityje!

(Tėvyne 6 p.)

Petro Babicko „Toli nuo tėvynės“ eilėraščių rinkinyje skamba ne tik tėvynės ilgesys, bet ir tvirtas tikėjimas, kad Lietuvai aušis laisvės saulėtė:

Stasys Santvaras

Vakaras

Su debesim atplaukia vakaras į pirkį,
O kas anapus vakaro — ar tu žinai?
Praelina žmonės, muovogry ir prakaite sumirkę,
Žaliuotu Nemunu nusirita laival...

Tamsoj, baugioj tamsoj visai panyra:
Ir saulė, ir žmogus, ir upių mėlynai krantai —
Varnai sudrumseja girių erdvę tėvų,
Kodėl, dangau, kodėl mėlyne, dar nesibaivalai?

Yra knyga. Ir knyga tą regėjome:
Kiekvieno ten pradžia ir pabaiga.
Žydiųjų kūrų gulbėm ir aukštim tarejam
Ten gali parašyti: Per pulkias tapote staigai!

Ir taip, o rausvagaliu dobilėli,
Palinksi tu po dangio ašmenim...
Tačiau ne vieną kartą Aušrinė kėlė
Ir ne viena žolė prasakalė ties kelio akmenim...

Prie vario vartų, prie tų deimantų langelių,
Ir vėl atgis vaikai laukų gėlė...
Vadinim ją tikru vardu, gražiausiu tarp žolelių,
Ji — panerio pily per amžius budinti tėvų vėlė...

Bet bus diena! Sugrius vergijos uolos,
Aidės padangė džiūgios garsais,
Paklinsi Tu, šiandien skaudžiai parpuoluos,
Kai Tavo sūnūs laisvės žygin eis!

Zygiuosime ir švintanti rytojų,
Skambės laukai nuo pergalės dainos...
Klausyk! Išgirsi, šalie kitių artojų,
Greit laisvės saulė Tavje dienos!

(Lietuvai 5 p.)

Be patriotinių motyvų, šiame eilėraščių rinkinyje esanti ir egocentrinė. Meilės jausmams skirti eilėraščiai silpnėsi už patriotinius. Juose jaučiama kiek tik poeto įtakos. Petrai Babicki labiau nusiskėdė tie eilėraščiai, kur jis vaizduoja kitų išgyvenimus drauge būdamas ir jų liudininku. Iš tokių eilėraščių minėtinas „Laiskas, kuris pavėlavo“ (15 p.). Stipri ir jo „Legenda“ apie kaukazių draugą džigitą Soslam, kuris kovos įkaršty, draugus palikęs, pagėbo pas savo artimuosius ir buvo mylimosios, sesers ir motinos atstumas ir iš nusivylimo nusizūdė šokdamas ir praraję. Po karo visiems sugrįžus:

Neprišiminė niekas džiūgito,
Nemėnėjo mirties nelauktos...
Mylimoji jo rinkosi kita,
Ir nesuraukė sesė kaktos.

(Legenda 31 p.)

Pažymėtinas šiame rinkinyje eilėraštis „Apie nedainuotas kojas“. Jis tikrai babickiškas. Poetas, eidamas gatve, galvoja, kad esama pasaulėje daug visokių formų ir spalvų kojų, apie kurias niekas nedainavo, „nors kojų — daug daug, negu galvų...“ Filosofuodamas apie nedainuotas kojas, poetas prisimena, kad:

Ir treminio kojų dar niekas nedainavo:
Linstankaitis, sutinusiis ir pakirstas...
Dar jo širdis tėvynėje gyveno,
O jis jau liko vergas tarp tūkstančių kitų...

(20 p.)

Poetas prisimena, kad niekas nedainavo nei kareivio kojų, kurias dažnai nupiauna ligoninėse ar frontuose. O jos juk mums suklela daug minčių:

Kai trypia žydintius laukus, kai mindo
rūtų darželius,
Ar valstybes su dulkėmis sumaiso...
Tikrai: širdis dabar — bevėrtė, o kojos
auksa maišais...

(Ten pat)

Drambio kojos poetui primena tėvynės aušulius, pajautamus artojus, kurie tėvynėje kentė, laisvės laukia, ir ai akėja. Jie poeto tokie pat stambūs, melūs, pilki ir purvini ir švelniai lėti, kaip ir drambio kojos. Juos prisiminęs poetas kreipiasi ir drambi:

Klausyk, drambliai! Tu — didelis, galin-
gas ir taurus,
O aš — toks vienias: klajoju ir sva-
joju...

Tėvyne man toli, taip pat kaip tau,
Bet mes — abu tokie, vis ilgimės jos...
Mielai! Vaziuokime į Lietuvai!
Mes paaukosime tėvynei savo kojas,
Kad tik nenektų niekam Lietuvai galvos!

(Ten pat 21 p.)

„Toli nuo tėvynės“ yra pirmasis mūsų poeto treminio eilėraščių rinkinys. Jis mūsų treminių bendruomenės buvo didžiausiamis sutiktas. Jame, be tėvynės ilgesio, mes randame ir daug išviesų optimizmo, švelnumo humorio. Visas rinkinys kupinas nuosirdios tėvynės meilės. Be abejo, kritikai gali jame surasti ir ne viena prieštarišką poetui. Bet tati šiandien nesimins dalykas. Šiandien mes turime džiuginti kiekvieną savo kūrybos pragiedrūliu. Kuryba — tai mūsų dvasios gyvybės atspindys. Jūs mes kūrybiškai būsimę pajėgėsi, juo mes būsimė savo dvasia stipresni ir jokios audros netegstus mūsų perbėkoti klaičiuose treminio klajono vieškeluose. Mes stiprūs grįšime ten, kur liko nugręžtos visų mūsų mintys, visų mūsų norai ir troškimai.

A. Dangerutis

Pietų Vokietijos sporto šventė vaizduose

Sporto šventės Dilingene vaizdai: 1) Laikrodis ir rungtynių rezultatų lenta. 2) Teisėjas L. Baltrūnas praveda moterų tinklinio rungtynes. 3) Lauingeno latvių — Tiubingeno moterų tinklinio rungtynės. 4) Momentas iš vyrų krepšinio rungtynių. 5) Dilingeno lietuvių sportininkės. 6) Keliamą Lietuvos tautinę vėliavą. 7) Žiūrovų dalis žaidimo metu. 8) Teisėjų stalas. 9) Ingolštado UNRRA-os tinklinio komanda. 10) Kempteno „Sarūno“ krepšinininkų — turnyro nugalėtojų dalis: Z. Puzinauskas, Varkala, Bagdonas, Sventickas, Andriulis III, Norkus I. 11) Dilingeno estės tinklininkės. 12) Šventės globėjas UNRRA Team 308 Direktorius p. C. C. Malsie, atidarydamas šventę, kalba į sportininkus ir svečius. 13) Sportininkų dalis per šventės atidarymą. 14) Šventę atidarant: svečiai — 1) prof. I. Končius, 2) „Čiurlionio“ ansamblio vadovas Alf. Mikulskis, 3) p. Mikulskiene (iš dešinės į kairę). 15) Šventės globėjas p. C. C. Malsie pakelia Olimpinę vėliavą. 16) Elchaitė — Kėdžio krepšinio ir tinklinio komanda. 17) Lauingeno latvių sportininkės. 18) Dilingeno Military Government atstovas — komendantas 1st Lt. Herzfeld sveikina šventės dalyvius; šalia jo J. Bružas. 19) (iš dešinės į kairę): 1) sporto šventės garbės pirmininkas Col. J. O. Hulley, Commanding Officer 60th Inf. Regt., 9th Div., 3rd U.S. Army, 2) šventės globėjas — UNRRA Team 308 Dir. p. C. C. Malsie, 3) p. Baltis — Lauingeno Latvių DP Center Welfare Officer, 4) Dilingeno lietuvių stovyklos pirmininkas p. V. Duncia. 20) Sportininkų dalis per šventės atidarymą. 21) Dovanos sportininkams. 22) Lietuvių, pasirušiusių gėlimis apdovanoti garbės svečiai. 23) Sportininkų dalis per šventės atidarymą. 24) Sportininkės stovi krepšinio žaidynes. 25) Šventės metu groja Augsburgio pabaltijiečių dūdų orkestras. 26) Šventės globėjas p. C. C. Malsie užkandžiauja su sportininkėmis. 27) Tiubingeno lietuvių sportininkės. 28) Chemingo krepšinininkų komandos dalis. 29) Miuncheno „Gintaro“ klubo sportininkų dalis.

Dr. B. Pašiliškis

Nepraleiskime progų

Pusantrų metų emigracijai! Tai laikas, kuris visiemis parodė, kad esame klaidingai keičiamis ir savo nežinojimą atėmė. Pirmoji vieta, dar visa mūsų masė nesuvokė, kokią čia atsirado ir todėl masė nėra psichologiškai nusiteikusi jokiams rimtesniems savo ateities pasirengimams. Dauguma mūsų mėnesiais skaičiuoja grįžimą į savo žemę. Tačiau suprantame, kad kartų juk tai yra pačios prapilto tikėjimo iluzijos, kurios nepozityviai yra nulėmusios ir mūsų netolimos praeities reikalus. Politiko mūsų grįžimas mėnesiais toli gražu dar nematuoja, nežūrint aštrių Višinskio ir Byrnes pasikapojimų...

Todėl ar nevertėtų pasvarstyti mūsų pasirengimus eventualiai nežinai, nes tie pasirengimai ir grįžimo atveju būtų patys naudingiausi.

Reikalus eina apie amatus ir specialybes. Daugelis studentų stojo į universitetus, bet, atvirai kalbant, jų daugelis mūsų garbės nedaro savo nesimokymu, o įprastu „gerų dienų“ studentavimu. Bandoma išvengti kiti nepalankūs asmeniški netikėtumai. Nuo to gali iš esmės nukentėti mūsų akademines jaunūmes vardas svetimojo mokyklų.

Tuo tarpu, kai i aukštąsias mokyklas studentavimui užsirašė būriai, amaty ir specialybių mokyklos neturi lietuvių mokinių. O visi kraštai, kurie kalba apie eventualų mūsų priėmimą, įskaitant pabrėžia, kad pirmoji eilė yra pagelėjami amatininkai ir specialistai. Kas pradės nuo amatininko ir specialisto, tas greičiau išeis iš bėdų ir vargu negu tas, kuris pradės nuo civilinio darbininko. Joks kraštas mūsų nesuodina iš ponų fotelių, departamentų ir t. t., o sustatys ir fabrikus ar panašius uždario vietas. Būriai net jaunų pauglių ar šiaip apsičiusių asmenų vaikšto bešikuli. Reikėtų net emigracijai vadovaujamais įstaigoms, iki vietinių komitetų imamais, įskaitant raginti ir organizuoti ar ir stipendijas skirti amatus ir specialybes.

Amatų ir specialybių mokyklų šio krašto vakarinėje, t. y. pramonės srityje tinklas yra platus. Dauguma jų jau ir veikia. Pav., Prancūzų zonoj — Reutlingene yra tekstilės pramonės amaty mokykla, iš kur išeina šios sritys inžinieriai ir atitinkamos moterys specialistės. Ši mokykla priklauso prie šios rūšies populiariųjų mokyklų. Tiubingene yra garai, su geras įrenginiais, įvairių amaty mokykla, kur 1943 metais buvo vienas lietuvių mokinių, o dabar nė vieno, nors galėtų būti kelios dešimtys...

Kad svetiniojo šalį galėtume sudaryti kompaktinį socialinį vienetą, ar net imonės socialinį vienetą, tuo svajoji nėra didelio pagirio. Kraštai, kurie mūsų blogiausiu mūsų atveju įsileis, rusiai kartu ir asimiliacijos projektus (pav., Australija, Prancūzija ir kt.). Tokiu atveju ir tautiniai išlaikymai esminės reikšmės turės ekonomis apsidraudimas. Čia ir didelių pretenzijų asmenims amatus ar ir menka specialybė turės didesnę reikšmę, negu geras cenzas kasšto tarnyboje. Ir tuomet pamatysime, kad dabartinis įėjavai vienas ir progų neįnaudojimas savo egoistinė gerovei ir atečiai — nesirengimas nežinai, reiki mūsų socialinį nepajėgumą įsikurti, padarys mūsų primityviausio darbo vergais! Todėl nesirengime eventualiai savo socialinei savijūdai, o renkimes jau nuo šiandien savo blogiausiais atečiai, nes tuo visais atvejais tik laimėsime!

We Learn English

Laisvas anglų kalbos kursas „M.K.“ skaitytojams

The Fourteenth Lesson — Keturioliktoji pamoka

Tikiuos pupils ateity nesikreips per vertę, norėdami sutvarkyti vieną ar kitą reikalą. Pažirekime, kaip tą patį arba panašų klausimui atlikti telefonu. Pirmiausia bus būtinai reikalinga „Telephone-Directory“ (telefon-direktorius) arba „Telephone-book“ (telefon-buch) — telefonų knygtė. „Telephone-Directory“ padės jums „to find the right number“ (tu rasi teisingą numerį) — rasti teisingą numerį. „To find“ (rasti) — rasti. Right (rait) teisingas t. p. ir dešyns. Jeigu jus per klaidą išsitrisk, „the wrong number“ (ze rong membr) — klaidinga numeris, tai greičiausia iš aparato išgirs: „you have got the wrong number“ — jus gavot klaidingą numerį. „Wrong“ (rong) — klaidingas, neteisingas. „Number“ (membr) — numeris. Kai pagaliau pasieksit „the right number“, reikia prisistatyti: „this is Mr. X speaking“, t. y. kalba ponas X. Jeigu jus manote, kad jūsų pavardė bus nežinoma, tai galite pasakyti: „I am speaking from...“ — aš kalbu iš... Toliau, galite pasakyti „may I speak with...“ (mai ai spak vitz) — ar aš galiu pakalbėti su... Toliau pasakysime bus tiesiamas, vartojant tų pačių terminus, kuriuos turėjome perėjot pamokoj, su tuo skirtumu, kad vietoj „can you come later“ (ken ju ring ep lete) — ar jus galite paskambinti vėliau? „To ring up“ (tu ring ep) — patelefonuoti. „To ring“ — skambinti. Pav. „to ring the bell“ — skambinti skambinti. „The bell“ (bel) — skambintis, t. p. ir bažnyčios varpas. Galimas dabatis, kad jums bus pasakyta „hold the line please“ (hold ze lain plyz) — prašau pasilikti prie aparato, pažodžiui prašau, laikyti liniją. „To hold“ — laikyti. „The line“ (ze lain) — linija. „I get him (her) to the phone“ (ai gēt him tu ze fon) — aš jį (ją) paskauksiu prie telefono. „The phone“ (fon) — telefonas; šis žodis sudarytas iš žodžio „telephone“ (telefon) — telefonas. Turime t. p. veiksmažodį „to phone“ — telefonuoti. Žodžio „phone“ raidė „o“ labai praeisima. Jeigu jums bus pasakyta „give me a ring next week“ (gif mi e ring nekst vyk) — žinokit, kad tai reikią — paskambinkit man sekančią savaitę. Svarbu

Amerikiečių kooperatyvas europieciams remti

JAV 22 šalpos organizacijos, jų tarpe ir Amerikos lietuvių šalpos fondas (BALF) įkūrė Kooperatyvą Europai remti — Cooperative for American Remittances to Europe (Care). Kooperatyvas įregistruotas Vašingtone. Karo departamentas padėjo jį kooperatyvą remti.

Kooperatyvo pirmininku išrinktas M. D. Lincoln, JAV kooperatyvų sąjungos atstovas. Direktorium pakviestas D. Nelson, žinomas JAV karų gamybos įstaigos viršininkas.

Kooperatyvas renka maista, drabužius per šalpos organizacijas, kurių tikslas yra platus ir apima visas svarbesnias JAV vietas.

Laikraštis „Amerika“ apie šį kooperatyvą rašo: „Suprantama, kad ką tik įsikūręs koope-

ratyvas remis ir lietuvių Europoje, nes BALF pasiryžęs su šia nauja organizacija glaudžiai bendradarbiauti.“ (El)

Pranešimas

Neseniai įsikūrusi Wehlim/Teck leidykla „Atžalynas“ išleido keturių spalvų Vytį ir pšto atvirukus su Lietuvos vaizdeliais. Šiuo metu iš spaudos išeina smulkus keturių spalvų, vidutinio formato Lietuvos žemėlapis ir nedidelis, menininkų paruoštas, propagandinis Lietuvos vaizdelių albumas su paaiškinimais anglų ir lietuvių kalbomis.

Vyties detalė kainą 4 RM, atviruko — 0,30 RM, žemėlapis ir albumo po 5 RM.

Kolonijos ar mokyklos, norinčios gauti žemėlapių didesni egzempliorius kiti, prisistūsiu savo adresu leidyklai, susipažinimui gauti po vieną egzempliorį dovanai.

Veda N. Čiurlaus

SPORTO ŽINIOS

Dar apie sporto šventę Dilingene

Praeitame laikraščio numeryje, be specialaus reportazo „Neužmirštamoji akimirka“, davėme bendras žinias apie balandžio 6-7 d. d. Dilingene surengtą sporto šventę. Pasistengsime šįkart pateikti smulkesnį duomenų apie svarbiausią šventės programos dalį — krepšinio žaidynes.

Pirmąsias krepšinio rungtynes žaidžia Hanau prieš Eichstetą. Pradžioje Hanau įgyja persvarą ir veda rungtynes net 8 taškų persvara ir, atrod, rungtynes laimės nors turėjo žaisti ir be Andriulio I. Bet Eichstetiečiai nepasimeta. Įpusėjus kėliniui, Eichstetiečiai rezultata išlygina, ir pirmą kėlinį įtemptoje kovoje baigia 17:16 savo naudai. Antrame kėlinyje Eichstetiečiai atspiešia ir rungtynes baigia 44:29. Komandos žaidė ir imetė krepšius: Eichstet — Butvila 0, Oslapas R. 11, Oslapas A. 18, Daukša 3, Kikilas 8, Zvirgzdytis 4 ir Mačekas 0; Hanau — Bagdonas 6, Paranevičius 11, Supronas 4, Kalvaitis 0, Gasūnas 8, Geras teisejavo L. Baltrūnas ir Vyt. Grybauskas.

Kadangi turnyras buvo vedamas vieno minso sistema, tai pralaimėjusi komanda iš tolimųjų varžybų iškrenta.

Antriose rungtynėse Tiubingeno studentų krepšinio komanda lengvai nugalė Chemingo krepšinininkus pasekme 42:19 (15:0). Komandos žaidė ir imetė krepšius: Tiubingenas — Saladzius II 14, Cerkelinas 8, Petrauskas 8, Juska 0, Alinskas 1, Dargis 10 ir Simonavičius 0; Chemingas — Kepenis 6, Dranavičius 0, Inta 4, Koženiauskas 3, Laukaitis 6. Teisejavo Norkus I ir Gineikis.

Trečiose rungtynėse susitiko Kempteno „Sarūnas“ su Memingeno krepšinininkais. Rungtynes baigėsi 52:13 (28:0) Kempteno „Sarūno“ naudai. Komandos žaidė ir imetė krepšius: Kemptenas — Puzinauskas 14, Norkus I 16, Norkus II 10, Bagdonas 4, Daulinas 0, Andriulis III 0, Sventickas 2, Varkala 16, Memingenas — Ažuolas 2, Gineikis 6, Galzūtis 0, Palavikas 2, Paulaitis 3, Januševičius 0. Teisejavo Garunkštis, Pilkauskas.

Ketvirtose rungtynėse žaidė Dilingenai prieš Nirtingenas. Komandos maždaug vieno nudo pajėgumo, laimėjojo reikėjo laukti ligi baigimojo teisėjo švilpuko. Rungtynes buvo gana įtemptos, laimi dilingiečiai 37:33 (20:14). Teisejavo Butvila ir Paranevičius. Komandos žaidė ir imetė krepšius: Dilingenas — Kurauskas 9, Radavičius 0, Anaitis 14, Tamolinas 6, Brinkmanas 8, Silinskas 0, Nirtingenas — Pilkauskas 2, Brazauskas 4, Nainys 2, Traška 6, Striukas 4, Genys 15.

Penktose rungtynėse susitiko Miuncheno atstovai: Miuncheno ASK (Akad. sporto klubas) ir Miuncheno „Gintaras“. Rungtynes laimėjo Miuncheno „Gintaras“ pasekme 33:21 (11:7). Komandos žaidė ir imetė krepšius: „Gintaras“ — Grybauskas 8, Beržanskis 4, Ginečauskas 2, Lauraitis 7, Labanuskas 5 ir Gailius 7; ASK — Garunkštis 0, Zumbakauskas 4, Gružas 1, Bandžius 15, Bandžius 12, Pleirys 3, Kšaitė 6. Teisejavo Norkus I ir Saladzius I. Šešiose ir paskutinėse I-mo rato krepšinio rungtynėse susitiko Tiubingeno stud. ir Nordingeno krepšinio komandos. Rungtynes lengvai laimėjo Tiubingenas 26:13 (8:5). Komandos žaidė ir imetė krepšius: Tiubingenas — Saladzius II 10, Cerkelinas 3, Petrauskas 4, Dargis 0, Juska 8, Alinskas 1; Nordingenas — Kapeckas 7, Marcinkevičius 4, Umbrasas 0, Motiejūnas 0, Navickas 0, Budzinskis 2. Teisejavo Vyt. Grybauskas ir Gailius.

II — jo rato pirmose rungtynėse Kemptenas suplikė Dilingeną didžiausiu šiose varžybose pasiektu rezultatu — net 71:24 (37:8). Komandos žaidė ir imetė krepšius:

Kemptenas — Puzinauskas I 16, Norkus I 12, Norkus II 18, Andriulis III 2, Bagdonas 5, Daulinas 6, Sventickas 6, Varkala 6; Dilingenas — Radavičius 2, Kurauskas 10, Anaitis 8, Tamolinas 4, Brinkmanas 0 ir Silinskas 0. Teisejavo L. Baltrūnas ir Garunkštis.

Antriose II-jo rato krepšinio rungtynėse buvo patiekta staigmena, nes Miuncheno „Gintara“, laukia finalista, nukrito Eichstetas pasekme 36:27 (22:12). Eichstetiečiai šias rungtynes sukojavo be prieikaisto ir laimėjojo pelnytai. Ypač gražiai žaidė Butvila, Oslapas A. ir Kikilas. Miuncheniečiai, atrod, nustojo savo formos ir imetė krepšius: Eichstetas — Butvila 4, Daukša 2, Oslapas A. 9, Oslapas R. 4, Kikilas 13, Zvirgzdytis 4. Miuncheno „Gintaras“ — Grybauskas 8, Beržanskis 1, Ginečauskas 4, Lauraitis 5, Labanuskas 2, Gailius 7. Teisejavo Andriulis I ir Vengliuskas.

Eichsteto — Tiubingeno rungtynės dėl II-osios ir III-osios vietos šiose varžybose buvo vienos įdomiausios. Nors visų rungtynių laiką vedė, rungtynes Eichstetas pralaimėjojo vieno taško skirtumu — 23:22 (14:11). Komandos žaidė ir imetė krepšius: Tiubingenas — Saladzius II 7, Cerkelinas 4, Petrauskas 4, Dargis 7, Simonavičius 0, Alinskas 2; Eichstetas — Butvila 2, Oslapas R. 4, Oslapas A. 4, Daukša 0, Kikilas 11, Zvirgzdytis 2. Teisejavo Puzinauskas I ir Andriulis I.

Finalinės krepšinio rungtynės Kempteno „Sarūnas“ nugalėjo Tiubingeno stud. 38:16 (22:6). Pasekme gana žema, nes kempteniškiai nesiekė mityti, o pagaliau ir nebuvo reikalo, nes laimėjimas užtikrintas. Šiaip „Sarūnas“ pademonstravo gana aukštą krepšinio žaidimo meną, ypač kamuolio valdymą ir pasivimaš. Komandos žaidė ir imetė krepšius: Kemptenas — Puzinauskas I 10, Norkus I 3, Norkus II 10, Bagdonas 11, Andriulis III 4, Daulinas 0; Tiubingenas — Saladzius II 2, Cerkelinas 6, Petrauskas 0, Juska 4, Alinskas 2, Dargis 2. Geras pravedė rungtynes L. Baltrūnas ir Art. Andriulis.

Moterų krepšinio rungtynės tarp Tiubingeno ir Dilingeno krepšinininkų baigėsi 9:8 (4:4) Tiubingeno naudai. Rungtynes buvo tikrai moteriškos, nes abi ekipos sužaidė gana silpnai. Tiubingenas žaidė ir imetė krepšius: Dargytė 4, Vailokaitė 0, Pakauskaitė 2, Cipijauskaitė 0, Neveraivaitė 1; Dilingenas — Laikūnienė 4, Kurauskienė 1, Normanaitė 0, Brinkmanienė 3, Maksytė 0. Tiubingietės pergale nulėmė dilingiečių ismestas savijūdus krepšys.

Prieš antrąjį „Čiurlonio“ Ansamblio koncertą, kuris įvyko šventės antrosios dienos vakaro stygklos salėje, iškilmingame akte išdalytos dovanos pirmųjų (vienos-dvių) vietų nugalėtojas. Dovanas laimėjusiems išteikė šventės globėjas — UNRRA Team 308 direktorius p. C. C. Malsie. Krepšinio žaidynių nugalėtojas Kempteno „Sarūnas“ gavo perainamąją dovaną — taure, dėl kurios po trejetos mėnesių turės varžytis vėl panašiose žaidynėse su kitomis krepšinio komandomis.

Pabaigai kiek statistikos. Šventėje dalyvavo 11 vyrų krepšinio komandų su 79 žaidėjais ir 2 moterų komandos su 15 žaidėjų. Tinklininkus atstovavo 66 žaidėjai, sudarydami 11 komandų, kurių 7 vyrų ir 4 — moterų. Stalo tenise rungėsi viso 32 tenisininkai ir 7 tenisininkės. Taigi, aktyvų sportininkų įvairovės varžybose dalyvavo 199.

Krepšinio sužaista viso 10 rungtynių, per jas įmesta krepšius 638 (taškai). Daugiausia krepšius imetė: 1) Norkus II (3 rungt.) 40, 2) Saladzius II (4 rungt.) 33, 3) Kikilas — 32, 4) Oslapas A. — 31, 5) Norkus I — 31 ir 6) Puzinauskas I — 30. (Visi paskutiniai žaidė po trejas rungtynes.)

SKELBIMAS

Lietuvių reprezentaciniam vyrų chorui, vadovaujamam dirigento Julius Štarkos, papildyti dar reikalingi dainininkai, bet tikslai pirmieji tenorai.

Balsų bandymas kasdien nuo 13—15 val. Kreiptis: Dillingen a. d. D., Litauisches Lager.

Dillingeno Liet. Tremt. Bendruomenės Apylinkės Komitetas

VASILIAUSKIENE-RAIBUZYTE Filomena, gyv. Ingolstadt, Litauisches Lager, ieško brolo RAIBUZYTO Vaeio ir RAIBUZIENOS Onos. Turintieji bet kurių žinių apie juos prašomi atsiliepti.

MUSŲ KELIAS

Išsina kartą savaitėje, ketvirtadienį Dillingen a. d. D., Lietuvių Stykyla Leidiša Redakcines Kolektyvas: Vyr. Redaktorius D. Penikas, Redaktorai — Al. Laikūnas ir Ant. Mesteikis

Permitted by Military Government Printed by Manz in Dillingen a. D.

Paskiro Nr. kainą 0.75 RM.

Prenumeratorių dėmesiai

Dr. M. Alseikaitės-Gimbutienės knyga „Laidosena Lietuvoje priešistoriniais laikais“ (vok. „Die Bestattung in Litauen in der vorgeschichtlichen Zeit“) jau atspaudinta. Prenumeratorių siuntinėjama užsisakymo eile. G. g. prenumeratoriai, pakeitę savo gyvenamąją vietą, prašomi pranešti savo naująjį adresą tam asmeniui, per ką užsiprenumeravo, ir autoriui (14) Tiubingen, Gartenstr. 26.

Kiti laikraščiai prašomi persipažinti.

Skelbimas

Lietuvių Tremtinųjų Bendruomenės Ravensburgo Apylinkės Teismas šaukia per 6 mėnesius atsiliepti įpėdinus mirusio KAROSOS Jono, gim. 1918 m. liepos 10 d. Veliuonos valsė. Mirusiojo Karosos Jono turtas yra Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Ravensburgo skyriaus apsaugoje.

Visuomeninių reikšimų

Lietuvos pasitūtinio įstaiga Detmoldo prašo visus tuos, kurie yra bėgdami iš Lietuvos išsivežę valdžios, kooperatyvų, visuomeninių įstaigų ir kitų įmonių pinigų, gražinti juos Tautos Fondo kason. Taip pat prašomi tie, kurie žino, kas tokiais pinigais yra išsivežę, pranešti pasitūtiniesiems įstaigoms, Detmold, Bahnhofstr. 6. Pinigų pasisavintojai bus traukiami teismo atsakomybėn.

Claire Nelkind

Prancūzų tautos rūpesčiai

Prancūzų kova dėl gyventojų mažėjimo. Kito kelio jie nemato, kaip didelę imigraciją artimo ateityje

Kiek begapimdyt dabar prancūzės vaikų, Prancūzija savo ateities negali užtikrinti. Gimimų skaičius yra per daug mažas. „Net ir neigiamai staigus gimimų padidėjimas nebūtų pakankamas“, sako sveikatos ministras Robert Prigent. „Jeigu mes neimtuosems 3 milijonų imigrantų per artimiausius 10 metų, Prancūzija neišliks gyva“.

Dėl šios desperatiškos tautos krizės prancūzų vyriausybė ragindama kvičia moteris daugiau gimdyti. Ponia Madeleine Lefancheux, laikinojo parlamento MRP atstovė pavaduotoja, dėl tokio reikalavimo pasakė, kad esą per daug drąsų prašyti moteris daugiau gimdyti. Šiuo metu turėti vaiką esą tragiška.

Žinoma, nėra lengva kreiptis į moters materializmą ar patriotizmą, jeigu kiekvienas dešimtas vaikas miršta, nepasiekęs metų, jeigu rachi- tizmas, anemija ir nugarakaulio meningitas viešpatuoja, jeigu trūksta pieno ir ligoninės lovų.

Dabar kiekviena politinė partija Prancūzijoje yra vieninga dėl vaikų skaičiaus didinimo. Su imtumu dėmesiu žiūri jie į savo seną, anapus Rhoeno priešą — Vokietiją, kuri vis dar turi 65 milijonus gyventojų ir su baimė stebi savo skaičių.

Prancūzija kara pradėjo turėdama 41,5 milijonus gyv., o baigė ją jau su 40,3 milijonu. Iš 1,2 milijonų žuvusių karių ir civilių, 500.000 esą jaunų vyrų ir apie 80.000 — jaunų moterų.

Šiuo metu Prancūzijoje kiekvienam vyrui tenka 2 moterys. Beveik 7 milijonai moterų, sulaukusių daugiau 20 metų, yra netekėjusios ir 4,5 milijonai jaunų vyrų, sulaukusių 25 metų, taip pat yra nevadė. Vedusių skaičius nuo 1940 metų yra trigubai padidėjęs. Naujagimių, mirimas yra aukštesnis, negu buvo nuo 1912 metų. Abortų skaičius siekia irgi 500.000 kasmet.

Pagal M. Prigent, plytys tarp labai jaunų ir tarp senų per daug didelis ir per daug mažas yra darbingo amžiaus žmonių kraštui atstatyti ir jį palaikyti. Labai abejotina, ar pasiekės šiai karta gimdant daugiau vaikų peržengti tą plyšį.

(Herald Tribune)

Prancūzija vis dar nėra vieninga

Neseniai girdėjome ministro pirmininko Felix Gouin pareiškimą, kuriame jis buvo pasakęs, kad Prancūzija yra linkusi atsikvilti nuo Rhoeno srities aneksavimo ar sutartautinimo. Bet paskutiniu metu Prancūzijos užsienio reikalų ministras G. Bidault pareiškė, jog Prancūzija

cuizija yra nusistatusi, kad Ruho krašto politiniai ir ūkiai būtų nuo Vokietijos atskirti ir pavestą tarptautiniam organui tvarkyti. Rhoeno sritį taip pat turinti būtų atskirta nuo Vokietijos ir tarptautinės kariuomenės okupuota. Saaro kraštą turinti užimti Prancūzijos kariuomenė, nes jis ūkiai bei kultūra požiūriu priskirtinas Prancūzijai. Saaro angli kasyklos turi tėti taip pat Prancūzijai. Galutinis Saaro krašto likimas būtų vėliau nuspręstas.

Be to, Prancūzija turinti sudaryti draugiškumo paktą su D. Britanija.

Kaip matome Prancūzijoje tarp atskių partijų nebuvo vienduo nustatytumo. Komunistai reikalauja Vokietijos vakarinių sričių atskyrimo tam, kad negalėtų susidaryti vakarų blokas, o katalikai, to siekdami, nori užtikrinti saugumą, rašo angli laikraščiai. Socialistų pažiūra atstovavo Felix Gouin.

Dėl Rhoeno sričių atskyrimo ar sutartautinimo prasidėjo vietos gyventojų politinis judėjimas. Ten dabar įsikūrusios net trys partijos.

Vakarinė Vokietijos dalis pasidare rimtu dėmesiu ir, reikia manyti, šis klausimas keturių susitikime taip pat bus svarstomas.

Ispanijos — Prancūzijos pasienis neramus

AP iš Londono praneša, kad Ispanijos vyriausybė įteikusi notei Anglijai ir Amerikai, atkreipdama dėmesį į kompaniją, kuri prieš Franco varomą Prancūzijoje. Notoje reikalaujama imtis žygių saugumo taryboje.

Šiuo metu Ispanijos oficialūs asmenys dar tyli dėl teiktos notes, bet autoritetingi šaltiniai skundžiasi Prancūzijos komunistais, kurie varą teroristinę kompaniją prieš Ispaniją ir tuo būdu didina pasienio incidentus, norėdami išprovokuoti konfliktą tarp abiejų kraštų.

Notoje pažymima, kad kol buvo gen. de Gaulle prie valiro, sieną saugojo prancūzų karinės jėgos, bet jam pasitraukus, pasienio padėtis žymiai pablogėjusi.

Ispanų emigrantų grupės darancios teroristinės iškylas pasienyje daug dažniau ir daug intensyviau, ypač paskutiniemis savaitėmis. Notoje nusiudindama prancūzų vyriausybę, nei padedanti kariuomenės ekstremistams tokius darbus vykdyti. Jei ji nepadėtų, padėtis suvėlėtų.

Be to, Ispanų nota kreipia dėmesį į Sovietų karinę misiją Prancūzijoje ir prašo patvirtinti, kad dabartinis Ispanijos režimas nesudaro pavojaus taikai.

Įvairios žinios

Pasaulinė kronika

● Britų darbo partijos vykdymo komiteto pirmininkas prof. H. Laski pareiškė italams, kad ateinanči mėnėsį bus atlikta tautos konferencija ir kad italai būtų prie diskusijų stalo.

● Garasų švedų Ivar Kreugerio degutų kurtel, kuris buvo visame pasaulyje išsiplėtas jau nuo 1906 metų, norima suardyti.

● Belgija gaus iš Amerikos dar šiais metais 300 gervežių.

● Amerika išleidžia kasdien daugiau kaip vieną milijoną dolerių atominių projektams testuoti. Per metus išleidžiama 400 milijonų dolerių atominių bomboms gaminti ir joms pagerinti.

● JAV valstybės surastos naujos karo bombos, kurios yra žymiai veiklesnės už buvusias. Išrastasios dujos Japonų karo duokaukas padaro neveiklias. Reikiama nuomonė, kad sprendžiamas ginklas atities kare busiančios dujos, bet ne atominė bomba.

● JAV karo ministeris pareiškė, jog karo pagalbėje buvo pagamintos bombos, kuriomis galima buvo ištisius miestus sunaikinti. Nuo pagamųjų bombų galima buvo Japonijos 66 miestus su daugiau kaip 20 milijonų gyventojų nudeginti. Tai būtų ugnies stulpai, siekiant apie 4 km aukščio ir sukeliant tokias audras, kurios 3 pėdų skersmens medžius išrauna.

● Iš Sirijos laukama švėtosios kariuomenės pasitraukimo iki balandžio mėn. 15 d.

● Vengrijoje vienas klausinis kainuoja 350.000 pengų (seniau 1 penga = litas).

● AP iš Vašingtono praneša, kad Sovietų ambasada yra paprašiusi paleisti leit. N. G. Redina, rusų jūrų karininką, kuris buvo sugautas šnipinėjant ir kuris, pasak rusų, esąs nekaltas. JAV valstybės Sovietų prašymą panaikinti kaltinimą atmetė.

● Jugoslavija pripažino Ispanijos respubliką vyriausybę „vienintelę teisėtą Ispanijos vyriausybę“.

● Konservatorių atstovas E. Keeling parlamente paklausė McNeill, Bevinio pavaduotojo, ar užsienio reikalų ministras nesilaima akcijos pagal JT chartą dėl to, kad Persijos ir Irako kurdai esą Sovietų ginkluojami ir jų specialistai ruošiami.

Susirinko Tautų Sąjunga

I paskutinįjį Tautų Sąjungos posėdį susirinko visi senieji jos nariai. Suvažiavimą atidarė Norvegijos atstovas Carl J. Hambro, kuris buvo Tautų Sąjungos pirmininku 1939 metais, prieš pat karo pradžią. Rusija buvo

TS narių išskirta, kadangi ji buvo užpuolusi Suomiją.

Tautų Sąjungos paleidimas būsiams nelengvas. Susidarysia sunkumų dėl turto grąžinimo tiems kraštais, kurie yra Rusijos asporbuoti. Bet sunkiausia problema būsianti — tai perdavimas JT Organizacijai Tautų Sąjungos mandatų. Šiuo klausimu ypač domisi Pietų Afrikos delegatai.

Tautų Sąjungoje iškils svarbus klausimas dėl turto paskirstymo sąjungos nariams. Lenkai — čekai kartu pasileis įtraukti dalyboms ir Rusijai, nors iki 1939 m. dėl Suomijos užpuolimo buvo ir Tautų Sąjungos narių išbraukta. Anglų delegatas prieisantis pasiskęs, nurodąs, jog Rusija pati tokio reikalavimo nepateikusi. Be to, buvęs dygus Pabaltijo valstybių klausimas. Neaišku, kaip bus pasisakyta, ar jos bus laikomos nepriklausomomis respublikomis. Šis klausimas, bijonasi, balsuojant vesias už ar prieš Sovietus.

Siloma sudaryti Pasaulio valstybę

Išmių asmenų grupė JAV yra pasiūliusi sudaryti Pasaulio valstybę. Tam tikslui turėtų būti atitinkamai pakeista Jungtinių Tautų charta. Pasiūlymo sakoma:

„Jungtinės Tautos turi būti perreformuotos iš suvereninių valstybių lygos į vyriausybę, kuri vadovautų specifinėms pasaulio žmonijos jėgoms.“

Pasiraišys dokumentas yra pasiūstas visiems JT Organizacijos nariams, prezidentui Trumanui, kabinetui ir kongreso nariams ir 48 valstybių gubernatoriams.

Karo prievolė Jugoslavijoje

UP iš Biograd praneša, kad Jugoslavijoje priimtas karinės prievolės įstatymas, pagal kurį 20 metų sukakę vyrai turėtų tarnauti 2 metus kariuomenėje, 3 metus — aviacijoje ir 4 metus laivyne.

Karo, mobilizacijos ar parado atveju galės būti šaukiamos ir moterys, bet tik profesiniams ir techniniams karo reikalmams.

Kurdai kuria valstybę

Pranešama iš Hamadan (Irano), kad Irano, Irako, Turkijos ir Sirijos kurdai, susirinkę Mehabade, proklamavę „naują ir didelę kurdų valstybę“ su Irako naftos miestu Mosulu, kaip būsimu centru. Apie tai praneša buvęs kurdų politinis Irano parlamento narys.

Vengrijos ministrų kabinetas priėmė įstatymą, pagal kurį nacionalizuojamos kasyklos, praneša Maskvos radijo.

Prisimenant šventę Dilingene

Per visus vakarų Vokietijos lietuvius perėjo girdant apie sporto šventę Dilingene. Ir visai teisingai ir visai pelyntai. Nesu koks sporto žmogus, bet šiaip atsitiktinai pakliuvau į tą mažą Bavarijos miestelį, kur buvau maloniai nustebintas dilingiškų lietuvių darbotumu, nuosirdumu ir organizuotumu. Pasvadyt visoms mūsų stovykloms. Tai gali paludyti visi keli simtai suvažiavusių, kurie buvo nuširdžiai priimti ir apgipinti. Visur veikė tiksliai organizacija, niekur nematyti karščiavimų, neviniomasi ar „nenumatymo“. Net ir gėles puikiai pasirodžiusiems „člurionio“ ansamblininkams „numatyto“ ir iš anksto atvežto iš už 100 km. Net smulkmenose nepastebėti klaidų.

O dabar idėja daug. Labai daug.

„Mes žinome, kad nenugalėsime Kempeno kreipinimą, bet mes norėjome kitu kuo pasirodyti — organizuotumu, nuosirdumu ir darbštumu“, — pasakė man vienas iš dirbančiųjų. Ir tai jiems pavyko. Už tad buvo jaučiama tikrai šventiška nuotaika, jauki ir lietuviška. Praėjo visas idomiai ir gražiai.

„Turi geras salgas“, — pasakys kas nors. Taip, ponai, tai taip, bet reikia atsiminti, kad griežinė pati nesumusiū ir sviestą...

Svarstomas vieno milijono DP likimas

AP iš Londono praneša, kad balandžio 8 d. susirinko Jungtinių Tautų komitetas apsvartyti vieno milijono DP likimo.

Šiai problemai išnagrinėti dalyvauja 19 tautų. Jos savo pirmininku išsirinko britų užsienio reikalų ministerijos pasekretorių Hector McNeil. Šis komitetas yra sudarytas prie JT Ekonomikos ir Socialų reikalų tarybos svarstyti, ar pabėgėliams ir displaced persons atiteityt parama turi būti teikiama per specialius organus, Jungtinių Tautų administruojamus, ar pritaikant esamą aparatą.

Paskutiniemis UP žiniomis iš Londono, svarstant DP ir pabėgėlių sąvoką, kilę komiteto nuomonų skirtumų, ką pavadinti „displaced Persons“ ir ką „pabėgėliai“.

D. Britanija pabėgėliams siūlo vadinti visus tuos asmenis, kurie savo kraštą paliko bijodami persekiojimo, arba kurie nepritaipė esamam režimui, arba kurie nesijautė saugūs iš savo krašto vyriausybės, arba yra nustoję tautybės.

Prancūzai siūlo, kad statutiniai pabėgėliai, kurie pasilikę be valstybės arba kurių saugumas neuztikrinamas savo krašto vyriausybės, turėtų būti naudotis tarptautiniu legaliu statusu.

Iš rusų pusės laukiama spaudimo dėl pabėgėlių bei DP apibūdinimo, kuris būtų išreikštas kiek galima siauresne prasme.

Principiniai JTO Ekonomikos ir Socialų Tarybos buvo nutarta, kad pabėgėliai ir DP negali būti jėga verčiami grįžti namo, jei jie to nenori.

Dabar svarstomi ir kiti DP klausimai, susiję su nustatymu DP skaičiaus, kuris turi būti apgyvendintas kitur, kviesingų ir kitokių bendradarbių išskyrimas iš DP, rinkimas žinių, kurie kraštai galėtų DP priglauti.

Jugoslavijos užsienio reikalų pasekretorius dr. Ales Bebler pasiūlė Jungtinėms Tautos padaryti paieškos karo nusikaltėlių ir pabėgėlių stovyklose. Jis sako, kad DP stovyklose dažnai esą vadovais kvieslingai ir išdaviški. Tokios komisijos, sako Bebler, padarytų galą tirionijai, kuri traukdžius norintiems grįžti namo.

Toks jo pasiūlymas susilaukė pasipiktinimo iš Anglijos ir Amerikos atstovų. Lenkai palakė Jugoslaviją.

Mokslininkai numato pasaulio tragediją

AP iš Filadelfijos praneša, kad Amerikos federacijos mokslininkų tautinė taryba įspėja, jog pasaulį ištiktų fanatiškiausias sunaikinimas, kurį bet kas yra pažinęs, jei pasaulio taika nebūt suorganizuota per JT Organizaciją.

„Dvi dides traukęs slapstas Pensilvanijos universiteto federacijos susirinkimas pritarė atominės bombos bandymams, numatytiems Ramiajame vandenynė, atidėti.“

Dr. William Higinbotham pareiškė, kad būtų nepatogu šiuo metu nukreipti dėmesį nuo dramatiško pasaulio ir mūsų karinius pasirengimus.

JAV valstybės ir jų vadai turėtų pavesti savo didžiausią energiją „didiesiems JTO organizacijos eksperimentams“.

Naujas medicinos laimėjimas

AP iš Toronto praneša, kad Toronto universiteto dantų tyrimo ir burnos patologijos direktorius dr. Bernhard Gottlieb surado cheminį dantims apvalkalą, kuris apsaugos dantis nuo gedimo. Pranešdama universiteto fakultetui, jis pareiškė atsisaką nuo bet kokių patentų ir jų technikos teisių, nes tos priemonės esančios tiek paprastos, jog jas galia kiekvienas dantistas naudoti.

Kalifornijos universitete dr. dr. Phyllis Harman ir F. E. Becker pirmą kartą pavartojo elektrinį peilį prie operacijų. Iki šiol jo nebuvo galima varioti, tačiau dabartinis metodas leidžia tai daryti. Tai vis nauji laimėjimai.

Perlaimė šio laikraščio numerioje atspaudintame reportaže esanti viena išsireikšima tolas žmogus priėmė širdin, lyg įšifruodamas ten jo pasipieimą. Šio reportažo autorius praneša, kad jis nieko nenorėtų įželti, o neva buvusi spekuliacija sugretinęs su šoferiu tik vaizdingumo dėl.

— Tik sportu ir dvasios pranašumu bei kariniais laimėjimais galime reprezentuoti, — kalbėjo senas mūsų sportininkas, uždarydamas šventę. Taip. Tikrai tuo. Ir niekur šioji mintis nebuvo tokia ryški, kaip čia išsivijo ir šioje šventėje. —

Mes dar turime ugnies ir daug noro dirbti, bet dar galime nuvesti kalnus ir marias perbristi — tokios mintys veržėsi į galvą gyvenant šventės nuotaikomis. Tik, vynučiai, sirdies, tik vienybės, tik noro ir — pajudinim žemę. Atėis laikas ir atsivers mums durys, o dabar — gana dūsiai ir virsti į dulkes. Ruokimės, kol turime laiko!

Negalima nepaminėti nuosirdaus ir rūpestingo šventės globėjo — vietinės UNKRA-os direktoriaus p. C. C. Malsie. Jo asmenyje jaučiama viena iš tų lietuvių tuos draugų, kurie lietuviui neužmiri, ir saulėtą dienų sulaukę, Sakoma, kad tikra draugų tapatinis nelaimė, o jo asmenyje tai greit atpažinome. O dilingiuiams už jų didelį triūsą drėčiai spaudžiame ranką!

R-tis

Lenkai DP išvyksta namo

USFET pareigūnai iš Frankfurt praneša, kad esą pasiekta susitarimas su lenkų ir Českoslovakijos vyriausybėmis dėl 200.000 lenkų DP grąžinimo iš amerikiečių zonos ir namų.

Masinis vežimas būsiąs pradėtas greitai. Numatyta kasdien išsiųsti 6 traukinius po 1200 DP kiekvienam traukinyje, arba kasdien 7200 asmenų. Gražinimas busiųjų vykdomas per Českoslovakiją ir Džedizę, apie 80 km. nuo Krokuvos, ir i Mittelvalde — apie 100 km. nuo Breslavo.

USFET pareigūnai pabrėžė, jog bus grąžinami tik tie lenkai DP, kurie pareikš norą grįžti, bet jėga nebūna panaudota.

Maistu aprūpins amerikiečiai per visą kelionę.

Gen. leitn. J. T. McNary vasario mėn. karinamie pranešime nurodė, kad amerikiečių zonoje būvę 556.000 DP, iš kurių daugiau negu 200.000 lenkų.

Vengrijos pinigai žlugo

AP iš Budapešto praneša, kad Vengrijoje pinigai yra beveik beveik pasidare. Prieš karą už vieną amerikiečių dolerį reikėjo mokėti 5 pengus, o dabar už vieną dolerį juodojo prekybos moka 12 milijonų, legaliai — 5 milijonų pengų.

Tas patis informatorius skaičiuoja, kad birželio mėnesio dolerio vertė pakilantis iki 100 milijonų pengų. Jau dabar Vengrijos tautinis bankas spausdinąs 10 milijonų vertės banknotus.

Prieš 7 mėnesius amerikiečiai galėję pirkti paltą už 600 dolerių, o dabar paltas kainuoja jau 3000 dolerių. Foto aparatas — Contax — kainavęs 125 dolerius, o dabar — 320 dolerių. Baltojo deimanto vienas karatas atsiėjo 200 dolerių, o dabar — 800 dolerių.

Vengrų padėtis nepaprastai sunki. Vidutinis vengras darbininkas, pav., stenografas uždirbo per mėnesį vieno dolerio ekvivalentą, o pas sąjungininkus, karininkų klube per naktį uždirba vieno dolerio.

Moteriškai bataliai prieš 7 mėnesius kainavo 2 doleriai, dabar kainuoja vengrams 40 dolerių ir 80—90 dolerių amerikiečiams. —

AP iš Pragos praneša, kad tarp Českoslovakijos ir Jugoslavijos yra sudarytas tarpusavio pagalbos paktas, kad būtų galima apsaugoti nuo Vokietijos ar bet kurio kito sąjungi ninko.

Panašus paktas buvo pasirašytas tarp Lenkijos ir Jugoslavijos Varšuvoje.

* Missouri kovos laivas su Turkijos ambasadoriaus kūnu atvežė į Istanbulą.

Vokietijoje susketa didelė vokiečių nacų jaunimo organizacija. Esą sumistas apie 700 asmenų.

AP iš Varšuvos praneša, kad Lenkijos priešvyriausybiniai partizanai, apsiėmę lenkų karių drabužiais, š. m. kovo 31 d. sulaukė traukinių prie Czastary, netoli Lodzės, įsą įsėdę iš traukinio 9 sovietų karinius pareigūnus ir nušovė.

Ramiamajame vandenynė, Havajų salyne, siautė nepaprasto aukščio bangos. Jos siekė nuo 15 iki 30 metrų aukščio. 10.000 gyventojų liko be pastogės, daug aukų. Manoma, kad tos bangos yra kilusios dėl žemės drėbėjimo.

Pašto susisiektas tarp Vokietijos ir užsienio

Sąjungininkų Kontrolės Komisija nuo š. m. balandžio 1 d. leido tarptautinį pašto susiektimą tarp Vokietijos ir užsienio, išskyrus Japoniją ir Ispaniją. Tuo tarpu teleidžiama siuntinėti tik atvirukus ir paprastus laiškus iki 20 g svorio. Visė korespondencija cenzūruojama. Ji gali būti asmeninio ir šeimyninio pabūdžio. Be pilnių siuntėjų ir gavėjų adresų, ant vokų neturi būti jokių kitų užrašų. Iš užsienio į Vokietiją korespondencija gali būti bet kuria kalba, tačiau iš Vokietijos leidžiama rašyti tik anglų, lenkų, prancūziškai, rusiškai arba vokiečiai. Pašto tarifas laiškam nustatytas 75 Rpf., atvirukams — 45 Rpf.